

gift att handlägga ur bostadssynpunkt ömmande och svårbedömda fall. Delegationerna tjänstgöra varannan månad. Till ordförandena i delegationerna utgå arvoden med 500 kr. för år enligt stadsfullmäktiges beslut den 20 april 1953.

Delegation A.

Osbjer, Å. A., ordf.; Larson, Berta M., Larsson, G. K.

Delegation B.

Stadig, A. G., ordf.; Johansson, Lilly E. E.; Wanneryd, E. A. H.

Sekreterare

(600 kr. utan rörligt tillägg).

Dahlén, S. G., fastighetssekreterare (se sid. 157).

Revisorer.

Gemensamma för fastighetsnämnden m. fl. (se sid. 156).

Bostadsförmedlingskontoret.

Herkulesgatan 26, 2 tr. (postadress: postfack, Stockholm 16); t. 23 73 20 (växel); expeditionstid: måndagar—fredagar 9—13 (tisdagar därjämte 17—19, dock endast för nyanmälningar), lördagar 9—12.

Direktör (B 13).

Hallberg, E. G.; träffas efter överenskommelse.

Förste kammarsskrivare (23).

Westergård, S. O.; Östmark, K. E.

Kammarsskrivare (21).

Holmblad, Margit E., stadsfullm.

Kontorsassistent (18).

Odernäs, S. L. O.

Assistenter (18).

Beckman, f. Petersson, Mechtild V. I.; Borg, G. G. A.; Hylberg, S. M.

Förste kontorsskrivare (16).

Eriksson, Maj R.; Ohlsson, K.-R.; Lindell, N. K.; Roström, I. S. V.; Johansson, A. R.; Melin, f. Andersson, H. Ebba M.; Ryderberg, f. Carlsson, Valborg A.; Svanberg, K. G.; Blinke, E. R. H.; Arvidsson, G. R.; Björkman, Margit E.; Holmgren, J. S.; Järlestad, G. L.; Lindeborg, f. Malmqvist, Anna-Lisa; Norrman, S. I.; Fernqvist, B. S.

Kontorsskrivare (13).

Lindell, f. Eriksson, Siv E.

Fyra kanslibiträden, åtta kontorsskrivare, en förste telefonist, en förste expeditionsvakt, två expeditionsvaktsbiträden.

Stockholms stads byggnadsnämnd.

Byggnadsnämnden.

Stadshuset, 3 tr., K.; t. 54 05 00 (växel); sessionstid: i regel varannan tisdag.

Byggnadsordningarna för Stockholm av 1725, 1736, 1763 m. fl. är hava efter hand blivit avlösta av nya författningar i enlighet med utvecklingens krav.

Uppsikten över den enskilda byggnadsverksamheten samt tomtregleringen i huvudstaden handhades tidigare av magistratens byggnads- och ämbetskollegium samt från år 1849 av dettas arvtagare handels- och ekonomikollegiet. En stadsingenjör hade tillsatts redan år 1636 och den förste stadsarkitekten, Nikodemus Tessin d. ä., utnämndes år 1661.

Närmaste inseendet över byggnadsverksamheten i staden utövas från år 1875 av *Stockholms stads byggnadsnämnd*.

Enligt k. byggnadsstadgan den 30 juni 1947, som trädde i kraft den 1 januari 1948, skall byggnadsnämnden övervaka efterlevnaden av byggnadslagen, byggnadsstadgan, stadens byggnadsordning och övriga i staden gällande författningar angående stadens byggnadsväsen samt fullgöra vad enligt berörda författningar ankommer på nämnden, ävensom i övrigt handhava de uppgifter som i laga ordning överlämnas åt nämnden.

Det åligger nämnden bl. a. att med uppmärksamhet följa byggnadsverksamheten och den allmänna utvecklingen i staden och dess omgivning samt låta verkställa erforderliga utredningar rörande de förhållanden, som äro av betydelse för en ändamålsenlig planläggning av stadens område; att ombesörja upprättande eller ändring av generalplan¹⁾; att tillse att stadsplan i mån av behov upprättas och att åtgärder vidtagas för att erforderliga ändringar i gällande stadsplan må komma till stånd; att uppgöra byggnadsordning samt, då anledning förekommer, upptaga fråga om ändring därav; att handlägga frågor om tomtindelning eller ändring därav; att öva noggrann tillsyn över byggnandet; att övervaka efterlevnaden av gällande nybyggnadsförbud; samt att i allmänhet söka främja en för staden gämlig utveckling av dess bebyggande och för detta ändamål hos vederbörande myndigheter väcka de förslag och göra de framställningar, som finnas nödiga. Nämnden har sålunda att meddela byggnadslov för till-, på- eller ombyg-

nad, ändring som berör byggnads konstruktion eller lokalers storlek och anordning, användning av byggnad eller del därav till väsentligt annat ändamål än det, vartill den förut varit använd eller som finnes angivet å fastställd ritning, fastighets inhägnande, rivning av byggnad m. m. För vissa allmänna byggnader erfordras dock icke byggnadslov, men nämnden skall beredas tillfälle att yttra sig även beträffande sådana byggnad. Till nämndens handläggning höra vidare frågor rörande vissa hissar och skyltar.

Nämnden äger meddela föreläggande om borttagande eller ändring av byggnad eller vidtagande av annan åtgärd samt fastställa vite för underlåtenhet att ställa sig föreläggandet till efterrättelse ävensom föreskriva åtgärds vidtagande vid äventyr, att densamma i händelse av tredska verkställas genom nämndens försorg på den tredskaudes bekostnad.

Genom nämndens försorg skall upprättas karta över staden, upptagande de särskilda tomterna och stadsägorna med därå befintliga byggnader. Å kartan skall varje nybyggnad, som ej är att anse såsom tillfällig, till sina gränser utmärkas så snart ske kan efter byggnadens uppförande. När byggnad rivits eller nedbrunnit, skall kartan ändras i enlighet därmed.

Nämnden skall enligt byggnadsstadgan bestå av fem ledamöter jämte fem suppleanter med en mandattid av fyra år. Av ledamöterna utser magistraten en jämte en suppleant samt stadsfullmäktige de övriga. Till ledamöter böra utses personer, som kunna antagas vilja främja ett sunt byggnadsväsen och god byggnadskultur i övrigt. I nämnden bör ock praktisk erfarenhet i byggnadsfrågor och därmed sammanhängande spörsmål vara företrädd. Den ledamot magistraten utser bör väljas bland magistratens ledamöter. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, utses ny ledamot för den tid, som återstår för den avgångne. Nämnden väljer inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder.

Alltsedan år 1875, då nämnden började sin verksamhet, utgå, jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 1 december 1874, arvoden till nämndens ledamöter. Å dessa arvoden utgå icke rörliga tillägg.

Till sitt biträde skall nämnden hava en stadsarkitekt. Denne skall vara tillstädes vid nämndens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten och att, där han det begär, få sin mening antecknad till protokollet. Vad nu sagts gäller även stadsingenjören, samt annan tjänsteman, vilken det åligger att till föredragning hos nämnden bereda inkom-

¹⁾ Ang. utredning rörande generalplan för Stockholm, se under stadsplanekontoret (sid. 187).

mande ärende, såvitt angår ärende, som berör hans verksamhet.

För tillsynen över hissar har nämnden till sitt biträde särskilda av nämnden förordnade hissbesiktningsmän (se sid. 183).

Stadsfullmäktige hava den 11 januari 1954 fattat principbeslut om sammanslagning av byggnadsnämnden och stadsplanenämnden fr. o. m. den 1 januari 1955 (se närmare härom Utl. 1954: nr 1).

Författningar m. m. Byggnadslag 30 juni 1947 (Kfh 1948: sid. 344), med ändr. K. byggnadsstadga 30 juni 1947 (Kfh 1948: sid. 371), med ändr. Byggnadsordningen för Stockholms stad 14 nov. 1934, med ändr. (Kfh 1946: sid. 716)¹⁾. Lag 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, med ändr. ÖA:s kung. 11 jan. 1869 med särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad k. ordningsstadgan för rikets städer innehåller, med ändr. §§ 14, 14 a (Kf 1948: nr 50). Instruktion för hos byggnadsnämnden anställda byggnadsinspektörer, antagen av nämnden 19 jan. 1910 (Kf 1910: nr 6). K. kung. 3 nov. 1939 ang. anordnande och begagnande samt tillsyn av vissa hissar, med ändr.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 3,425,578 kr. (därav engångs 166,660 kr.); inkomster: driftbudgeten 1,260,000 kr.

Byggnadsnämndens ledamöter

(för tiden 1951—1954).

Ordförande

(arvode 3,600 kr. utan rörligt tillägg).

*Ek, V. E., f. d. sekreterare (som led. utsedd av stadsfullm.).

Vice ordförande

(arvode 2,500 kr. utan rörligt tillägg).

*Twengström, A. J., f. d. byråchef, stadsfullm. (som led. utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter

(arvode 2,500 kr. utan rörligt tillägg).

*Bång, O. G. M., borgmästare (utsedd av magistraten).

*Johannesson, E. G. V., direktör (utsedd av stadsfullm.).

*Ossbahr, C. P., advokat, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.²⁾

*Behm, E. O. L., advokat (utsedd av stadsfullm.).

¹⁾ Förslag till ny byggnadsordning framlades av byggnadsnämnden år 1950 men har ännu ej prövats av stadsfullmäktige eller överståthållarämnet.

²⁾ Enligt nämndens beslut skola vid förfall för någon av de av stadsfullmäktige utsedda ledamöterna såsom ersättare inkallas: för vice ordföranden och hr Ossbahr suppleanterna hr Behm

*Canholm, C. E., köpman, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Karlsson, Andreas, förbundsordförande, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Stadig, A. G., ombudsman, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Wiesel, P. T., rådmän (utsedd av magistraten).

Sekreterare.

Evæus, H. V., byggnadssekreterare; mottagnings- tid: 9—11 (utom tisdagar) (se sid. 182).

Delegerade för inspektion av stadsingenjörskontoret.

Ek, V. E.; Twengström, A. J.

Revisorer.

Gemensamma för fastighetsnämnden m. fl. (se sid. 156).

Byggnadsnämndens namnberedning.

Byggnadsnämnden beslöt år 1920 uppdraga åt en särskild beredning att uppgöra och till nämnden avgiva förslag till namn å gator, allmänna platser och kvarter. Namnberedningen består dels av sex av byggnadsnämnden valda ledamöter, dels av en ledamot vald av skönhetsrådet, dels ock av fastighetsregisterföraren, stadsarkitekten och stadsingenjören. Den 13 mars 1948 beslöt byggnadsnämnden, att mandattiden för de av nämnden valda ledamöterna i beredningen skulle fr. o. m. år 1949 omfatta fyra år. Byggnadsnämndens senaste val av ledamöter för åren 1953—1956 ägde rum den 16 december 1952.

Ledamöter.

Ahnlund, N. G., professor, Ek, V. E., f. d. sekreterare, ordf., Langenfelt, P. G. L. M., lektor, Staf, N. O. B., stadsarkivarie, Wanngård, E. S., verkställare, Wessén, E. G. A., professor (utsedda av byggnadsnämnden); Selling, C. G. A., stadsantikvarie (utsedd av skönhetsrådet); fastighetsregisterföraren; stadsarkitekten; stadsingenjören.

Sekreterare (1,656 kr.).

Schück, A. H., docent.

Registrator (708 kr.).

Rasmusson, F. R. F., tf. arkivarie vid stadsingenjörskontoret.

och Canholm i nämnd ordning samt därefter suppleanterna hr Stadig och Karlsson i angiven ordning samt för ordföranden och hr Johannesson suppleanterna hr Stadig och Karlsson nämnd ordning samt därefter suppleanterna hr Behm och Canholm i angiven ordning.

Byggnadsnämndens expedition.

Stadshuset, 3 tr., K.; t. 54 05 00 (växel);
expeditionstid: 9,30—15 (lördagar och dag
före helgdag 9—13,30).

Expeditionen chef är byggnadssekreteraren, vilken bl. a. åligger att föra protokoll vid nämndens sammanträden, att uppsätta beslutade skrivelser, att avgiva utlåtanden samt att inför nämnden föredraga ärenden angående tjänstespösmål, namnförslag, hissar m. m. Enligt förordnande av överståthållarämbetet på framställning av nämnden äger byggnadssekreteraren att i nämndens ställe besluta bifall till ansökningar om utfärdande av tillståndsbrev för begagnande av hiss.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 150,183 kr.; inkomster: driftbudgeten 53,500 kr.

Byggnadssekreterare (37).

Eväus, H. V.

En kontorsskrivare, ett kanslibiträde,
ett kontorsbiträde.

Förste expeditionsvakt (12).

Persson, K.-E.

En expeditionsvakt.

Stadsarkitektkontoret.

Stadshuset, 3 tr., K.; t. 54 05 00 (växel);
expeditionstid: 9,30—15 (lördagar och dag
före helgdag 9—13,30).

Stadsarkitektkontorets chef är stadsarkitekten, vilken bl. a. har att, efter beredning med biträde av vice stadsarkitekten, byråarkitekten, övriga arkitekter samt överingenjören, inför nämnden föredraga till nämndens verksamhetsområde hörande ärenden. Stadsarkitekten åligger i huvudsak att avgiva yttranden över till nämnden från andra myndigheter remitterade ärenden, att granska förslag till stadsplaner, att framlägga förslag till erforderliga ändringar av byggnadsförfattningarna, att handlägga inkomna ansökningar om tillstånd till nybyggnader m. m. samt att besiktiga och godkänna avslutade byggnadsföretag. Stadsarkitekten och överingenjören äga, enligt särskilt uppdrag, i byggnadsnämndens ställe besluta bifall till ansökningar av ringa vikt eller av uteslutande teknisk art. Vice stadsarkitekten biträder stadsarkitekten med förekommande göromål och är stadsarkitektens ställföreträdare. Byråarkitekten och arkitekterna handlägga ansökningar rörande ändringsarbeten ävensom nybyggnadsärenden i förorterna samt ärenden rörande skyltar. Överingenjören handhar med biträde av byråingenjören och byggnadsinspektörerna den tekniska kontrollen av byggnadsföretagen genom konstruktionsgranskning och förrättande av besiktningar,

som avse utrönande av byggnaders eller byggnadskonstruktioners säkerhet, verkställer utredning av byggnadstekniska spösmål m. m. Byggnadsinspektörerna utöva den löpande kontrollen å byggnadsplatserna. Dessutom biträdes stadsarkitektkontoret av en planteringsinspektör i frågor rörande förgårdars och innergårdars anordnande och plantering samt av en färgkonsulent i frågor rörande färgsättning å byggnader m. m.

Å stadsarkitektkontoret ombesörjes inkomna handlingars registrering. Avgifter för byggnadslov, protokollsösen m. m. uträknas och uppbäras, varjämte å kontoret verkställas de förberedande utredningar, som erfordras i samband med byggnadslovs meddelande.

Författningar m. m. Taxa 30 nov. 1935 å avgifter för hos byggnadsnämnden begärda byggnadslov, besiktningar m. m. (Kf 1935: nr 50), med ändr. Taxa 21 maj 1920 å avgifter, som skola till Stockholms stads kassa erläggas för erhållande av hos stadens byggnadsnämnd rekvirerade kopior av ritningar (Kf 1920: nr 83).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 857,982 kr.; inkomster: driftbudgeten 466,500 kr.

Stadsarkitekt (B 21).

Wetterling, G. M. W. (förordn. t. o. m. ^{31/5} 1956); mottagningstid: 14—16 (utom lördagar).

Vice stadsarkitekt (B 15).

Oelrich, N. E.; mottagningstid: 14—16 (lördagar 13—14).

Byråarkitekt (33).

Danielsson, P. E.; mottagningstid: 14—16 (lördagar 13—14).

Arkitekter (31).

Leffler, E.; Trovik, E. M.; mottagningstid: 14—16 (lördagar 13—14).

Arkitekt (9,684 kr.).

Löndahl, f. Wellenius, Ingrid.

Biträdande arkitekt (25).

Vakant, *tf.* Halla, N. B.

Planteringsinspektör (7,008 kr.). (Deltidstjänst.)

Larsson, B.

Färgkonsulent (7,008 kr.). (Deltidstjänst.)

Aijmer, L. A. T.; t. 50 60 20.

Arkitekt (6,300 kr.). (Halvtidstjänst.)

Petterson, T. G. W.

Överingenjör (B 17).

Lindqvist, H. Hj. (förordn. t. o. m. ^{31/12} 1956);
mottagningstid: 14—16 (utom lördagar).

Byråingenjör (33).

Vakant, *tf.* Dahlberg, G. A.

Byggnadsinspektörer.

Dahlberg, G. A. (31), *tjl.* (se ovan), *tf.* Rustan, A. L.; Kumlien, C. G. V. (31); Grange, A. D. (31); Rustan, A. L. (28), *tjl.* (se ovan), *tf.* Magnusson, N.-E. O.; Jansson, B. C. (28), *tjl.* (se sid. 158), *tf.* Hägg, H. G.; Lundberg, P. G. B. (28); Koritz, H. (28); Björkman, C.-O. (28); en vakant (28), *tf.* Larsson, A. G.; Karis, A. G. (10,236 kr.).

Biträdande ingenjör (10,800 kr.).

Carlquist, Å. C.-A.

Förste kontorsskrivare (Ex. 16).

Adding, f. Östergren, Brita.

Kontorsskrivare (13).

Vakant, *tf.* Bergström, Brita H.

En kontorsskrivare, tre kanslibiträden,
två kontorsbiträden, en expeditionsvakt.

Förste kontorsskrivare (16).

Myrberg, Britta M. K. (arkivet).

Två ritbiträden.

Hissbesiktningsmän.

Enligt k. förordning den 15 oktober 1909 ägde överståthållarämbetet att för inspektion av hissar inom Stockholm (med undantag av de offentliga hissarna) utse särskilda inspektörer och för dem utfärda taxa och instruktion.

Jämlikt nu gällande k. kung. den 25 augusti 1947 om ändrad lydelse av vissa delar av kungörelsen den 3 november 1939 angående anordnande och begagnande samt tillsyn av vissa hissar skall tillsynen över anordning, beskaflenhet och begagnande av hiss i stad, med undantag för statsverkets byggnader, ålliga vederbörande byggnadsnämnd samt i övrigt länsstyrelse (tillsynsmyndighet). Kostnaderna för tillsyn av hiss skola gäldas av hissens ägare enligt grunder, som för Stockholm bestämmas av överståthållarämbetet. Byggnadsnämnden meddelade den 8 december 1953 förordnande för nedanstående personer att vara hissbesiktningsmän tills vidare under år 1954.

Författningar. ÖÅ:s kung. 21 mars 1910 med instruktion för de [inspektörer], som ÖÅ utser för tillsyn och besiktning av hissar (Kf 1910: nr 26). ÖÅ:s taxa 20 dec. 1939 å ersättning åt av ÖÅ anlitade hissbesiktningsmän,

med ändr. K. kung. 3 nov. 1939 ang. anordnande och begagnande samt tillsyn av vissa hissar, med ändr.

Hissbesiktningsmän.

Stéenmark, K. M. A., civilingenjör (för östra distriktet: Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars förs.); t. 61 82 52.

Wrethagen, E., ingenjör (för norra distriktet: Adolf Fredriks, Gustav Vasa, Matteus och Johannes förs. samt förutv. Hötorgsroten av Klara förs.); t. 53 08 18.

Nilsson, K. O. Hj., civilingenjör (för västra distriktet: Jakobs, Kungsholms, S:t Görans, Bromma och Spånga förs.); t. 51 57 23.

Thoraus, E. S., civilingenjör (för södra distriktet: Storkyrkans, Katarina, Sofia, Maria Magdalena, Högalids, Brännkyrka och Enskede förs. samt förutv. Klara kyrkorote); t. 43 89 12.

Stadsingenjörskontoret.

Stadshuset, 3 tr. (postadress: postfack, Stockholm 1); t. 54 05 00 (växel) expeditionstid: 9,30—15 (lördagar och dag före helgdag 9,30—13).

Å magistratens stat fanns tidigare uppförd en stadsingenjör, första gången omnämnd år 1636, vilken efter byggnadsstadgans tillkomst år 1874 överfördes på drätselnämndens första avdelnings stat. Denne övervakade såsom offentlig ämbetsman enskildas tomt- och byggnadsärenden, men var på samma gång drätselförvaltningens tjänsteman. I sin förra egenskap uppbär han ersättning enligt taxa. År 1898 uppfördes emellertid kontoret på stadens stat, varvid dessa sportler indrogos till stadskasern.

Stadsingenjörskontoret åligger att i enlighet med fastställd instruktion och gällande författningar rörande städernas fastighetsbildning, mättningsväsende och bebyggande verkställa tomtmättnings- och avstyckningsförrättningar samt utarbета förslag till tomtindelningar, utfärda karta för nybyggnad, verkställa utstakning och kontroll av nybyggnader i såväl höjd- som planläge, gatu-, tunnel- och brostakningar samt att utföra de arbeten i övrigt, som ankomma på mättningsmän i stad. Vidare åligger det kontoret att omhänderväsa stadens kartverk, därvid kontoret skall utföra de arbeten, som ligga till grund för upprättande av bladindelade kartverk och kartor för fastighetsbildning, stadsplaner, redovisning av olika slags ledningar samt sådan karta som avses i 2 kap. 7 § byggnadsstadgan, att vidmakthålla, komplettera och i erforderlig utsträckning utvidga över staden upprättade triangelpolygon- och avvagningsnät, att tillhandagå stadens myndigheter med upplysningar, utfärdande av kartkopior m. m. dylikt, att avgiva införade yttranden angående stadsplane-, tomtindelnings- och byggnadsärenden samt att till över-

BN

ståthållarämbetet avgiva yttranden i till kontoret hänskjutna frågor angående adressnummer.

Alla mätningar, vare sig de utföras för fastighetsbildningen eller för kartverket, äro numera anslutna till stadens triangelnät, vilket upprättades under åren 1907—1911 av den för detta ändamål inrättade triangelmättningsnämnden och sedan väsentligt vidgats. Kontorets ingenjörer och biträdande ingenjörer skola hava den i § 15 instruktionen för stadens stadsingenjörskontor stadgade kompetensen.

Stadsområdet har med avseende å fastighetsbildningen uppdelats i särskilda mättningsdistrikt, vart och ett med en mättningsman såsom förståndare och med åliggande för honom att företrädesvis inom distriktet verkställa förekommande fastighetsbildningsförrättningar och därmed sammanhörande arbeten.

Stadsingenjörskontoret är på grundval av en år 1944 genomförd omorganisation uppdelat på tre avdelningar: avdelningen för fastighetsbildning omfattande mättningsdistrikten samt arkivet och registratorskontoret, mättningsavdelningen och kartografiska avdelningen. Mättningsavdelningen förestås av en förste byråingenjör och kartografiska avdelningen av en byråingenjör.

Författningar. Instruktion för stadsingenjörskontoret, fastställd av byggnadsnämnden 22 dec. 1943 (Kf 1943: nr 71), med ändr. K. förordning 17 dec. 1920 ang. sättet för utförande av vissa mättningsarbeten m. m. (mättningsförrordning), med ändr. K. kung. 26 juni 1936 med vissa föreskrifter om mättningsväsendet och fastighetsregisterväsendet i rikets städer, med ändr. Mätningstaxa för Stockholm, fastställd av k. m. t. 16 jan. 1953 (Kf 1953: nr 3).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 2,417,413 kr. (därav enrångs 166,660 kr.); inkomster: driftbudgeten 740,000 kr.

Stadsingenjör (B 19).

Jörbeck, B. A. (förordn. t. o. m. ^{30/9} 1956)
mottagningstid: 10—12.

Expeditionen.

Stadshuset, 3 tr. (postadress: postfack, Stockholm 1); t. 54 05 00 (växel).

Förste kontorsskrivare (16).

Johnsson, f. Sjudin, Margaretha E., tjl., tf.
Skjyllberg, Rut M.

Kontorsskrivare (13).

Skjyllberg, Rut M., tjl. (se ovan), tf. Eklundh,
f. Franzén, Ulla.

Förste expeditiionsvakt (12).

Eilander, K. E. I.

Två kontorsbiträden, ett expeditiionsvaksbiträde.

Arkivet.

Stadshuset, 3 tr. (postadress: postfack, Stockholm 1); t. 54 05 00 (växel).

Biträdande ingenjör och arkivarie (25).

Segeström, S. T. M., tjl. (se sid. 198), tf.
Rasmusson, F. R. F.

Arkivexpeditionen.

Förste kontorsskrivare (16).

Axelsson, G. S.

Två kanslibiträden, en expeditiionsvakt.

Avdelningen för fastighetsbildning.

Föreståndare för mättningsdistrikt (33).

Holmberg, S. H. (1:a distr.); Jacobson, B. R. E. (2:a distr.); Stangenberg, G. M. J. J. (3:e distr.); Höök, A. E. I., tjl. (se sid. 185), tf.
Björkman, C. E. E. (4:e distr.).

Biträdande ingenjörer (25).

Kriström, S. O.; Magnusson, N.-E. O. tjl. (se sid. 183); Hellgren, K.-G.; Rosengren, L. G. B. (Ex.).

Underingenjör (9,684 kr.).

Gustavsson, G. R.

Fyra ritbiträden.

Mättningsavdelningen.

Förste byråingenjör (35).

Lennerheim, E. J. I. (M.)

Stomnåtsavdelningen.

Ingenjör (31).

Meisters, P.-A.

Biträdande ingenjör (25).

Hellman, B. E. T.

Underingenjör (23).

Dahlborg, R. S.

Underingenjör (9,684 kr.).

Tranmo, S.

Ritare (19).

Schriwer, f. Holm, Fridborg D. L.

Utstakningsavdelningen.

Ingenjör (28).

ter Schiphorst, J. W.

Underingenjör (Ex. 23).

Edlund, A. M.

Konstruktör (21).Rohmer, F. E., tjl. (se nedan), *tf.* Lundström,
E.; en vakant (Ex.), *tf.* Pettersson, S. I.Två *ritbiträden*.

Detaljmätningsavdelningen.

Underingenjör (Ex. 23).

Rohmer, F. E.

Femton *mättningsförmän*, fyrtiotre *mät-*
ningsbiträden.

Kartografiska avdelningen.

Byråingenjör (33).Björkman, C. E. E., tjl. (se sid. 184), *tf.* Höök,
A. E. I.*Underingenjör* (9,684 kr.).

Gramén, Å. S.

Ritare (16).

Reiher, f. Hammarbäck, Hulda S.

Första ritbiträden (13).Brandel, Maria J.; Haraldson, f. Ahlborn, Maikki
T. G.; Håkansson, f. Backman, Jonny A.; Tau-
son, Agnes.Trettiofyra *ritbiträden*, ett *kanslibitråde*,
ett *kontorsbiträde*.

Stockholms stads stadsplanenämnd.

Stadsplanenämnden.

*Hantverkargatan 3, K.; t. 540360 (växel).
Nämnden sammanträder i regel andra
och fjärde måndagen i varje månad
kl. 15,30.*

I anledning av därom väckt motion beslöt stadsfullmäktige år 1909 uppdraga åt drätsel-nämndens första avdelning och byggnadsnämnden att efter utredning genom en kommitté (stadsplanekommissionen), bestående av två ledamöter av vardera av nämnda myndigheter, stadens byggnadschef, stadsingenjören, stadsarkitekten, en av kommittén adjungerad, i stadsplanefrågor särskilt sakkunnig person samt tre av stadsfullmäktige utsedda personer, gemensamt uppgöra förslag till revision av stadsplanerna för det dåvarande stadsområdet, särskilt i syfte att befrämja utnyttjandet av stadens gaturegleringsfastigheter. År 1912 uppdrog stadsfullmäktige åt stadsplanekommissionen att uppgöra förslag till stadsplaner för de tätt bebyggda samhällena inom dåvarande Brännkyrka socken, ävensom plan till huvudtrafikleder dem emellan.

Stadsplanekommissionens arbete utsträcktes emellertid så småningom från dess ursprungliga uppgift, exploaterandet av stadens gaturegleringsfastigheter, till att avse stadsområdets planering överhuvud. Med hänsyn härtill beslöt stadsfullmäktige den 6 december 1920 att fr. o. m. 1921 ersätta stadsplanekommissionen med en självständig förvaltningsnämnd, *Stockholms stads stadsplanenämnd*. År 1925 överflyttades ytterligare till nämnden handläggningen av vissa av de trafikärenden, som dessförrinnan handhåfts av den av stadsfullmäktige tidigare tillsatta trafikkommissionen, vilken samtidigt därmed upphörde.

Kungl. maj:t fastställde den 31 december 1920 instruktion för stadsplanenämnden. Ny instruktion för nämnden fastställdes av överståthållarämbetet den 2 augusti 1949 (Utl. 1949: nr 59, 230).

Stadsplanenämnden har numera till uppgift att, i den mån så erfordras för närmare planläggning beträffande stadens ordnande och bebyggande, upprätta förslag till generalplan eller ändring av generalplanen, ävensom att, i den mån det för stadens utveckling påkallas, för den närmare regleringen av bebyggelsen, upprätta förslag till nya eller ändrade stadsplaner eller utomplansbestämmelser. Nämnden åligger därjämte att i övrigt handlägga de frågor, som av stadskollegiet till nämnden hänskjutas.

Nämnden består av, förutom ordföranden, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, åtta andra ledamöter, vilka jämte åtta suppleanter för nämndens ledamöter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid nämndens sammanträden äga stadsplanedirektören, stadsarkitekten, fastighetsdirektören, gatudirektören och stadsingenjören närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämnden äger fördela göromålen på sina ledamöter på sätt lämpligast synes, ävensom uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter eller åt stadsplanedirektören att handhåva särskilda förvaltningsärenden. Beslut, som på grund av sådant uppdrag fattats, skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde. I enlighet med dessa bestämmelser har stadsplanenämnden tillsatt särskilda tjänstedelegerade (se sid. 187).

Då den rådande uppdelningen av plan- och byggnadsfrågornas behandling på dels en byggnadsnämnd och dels en stadsplanenämnd visat sig vara förenad med olägenheter, uppdrog stadskollegiet hösten 1951 åt stadskansliets organisationsavdelning att utreda frågan om en lämpligare organisation av stadsplaneväsendet i Stockholm. Sedan sådan utredning verkstälts, ha fullmäktige den 11 januari 1954 beslutat, att stadsplanenämnden och byggnadsnämnden skola sammanföras till en gemensam nämnd, byggnadsnämnden. Utredningen om den nya nämndens arbetssätt och förvaltningsorganisation pågår genom försorg av stadskansliets organisationsavdelning (jfr Utl. 1954: nr 1).

Författningar m. m. Instruktion för Stockholms stads stadsplanenämnd, antagen av SF 21 febr. och 28 juni 1949, fastställd av ÖÅ 2 aug. 1949 (Kf 1949: nr 21). Byggnadslag 30 juni 1947, med ändr. (Kfh 1948: sid. 344). K. byggnadsstadga 30 juni 1947, med ändr. (Kfh 1948: sid. 371). Lag 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, med ändr.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 2,222,253 kr. (därav engångs 3,420 kr.); inkomster: driftbudgeten 90,000 kr.

Stadsplanenämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

*Ahlberg, C. A. H., arkitekt.

Övriga ledamöter.

Aronson, S. A., direktör, stadsfullm.

Bengtsson, O. F., direktör.

*Hallerby, N. E., redaktör, stadsfullm.

*Lundström, N. B., riksbudsman, stadsfullm.

Olsson, Ivar S., ombudsman, stadsfullm.

*Rosenberg, S. F., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.

Svensson, G. A., byggmästare.

Suppleanter.¹⁾

*Danielson, P. G. F., direktör, stadsfullm.

*Gullberg, f. Svensson, Elsa, direktör.

Helin, P. F., fil. mag.

Hjertén, H. I., civilingenjör.

*Osbyer, A. A., förste postassistent, stadsfullm.

Severinson, G., direktör.

Stadig, A. G., ombudsman, stadsfullm.

*Sönberg, E. H. J., tillsyningsman.

*Stadsplanesekreterare.*Martin, J. H., tjl., (se sid. 162), *tf.* Calmfors, S. H. (se sid. 188).*Tjänstedelegerade.*

(För förberedande behandling av ärenden angående tjänstetillsättningar m. m.)

Berglund, H. J., ordf.; Svensson, G. A.; Rosenberg, S. F.

Suppleanter: Olsson, Ivar S.; Danielson, P. G. F.; Hallerby, N. E.*Revisorer.*

Gemensamma för fastighetsnämnden m. fl. se sid. 156).

*Stadsplanekontoret.**Hantverkargatan 3, K.; t. 54 0360 (växel); Expeditionstid: 10—14,30 (lördagar och dag före helgdag 10—13,30; sommartid 10—12,30).*

Stadsplanekontoret är stadsplanenämndens utredande och verkställande organ. Kontoret har

¹⁾ Ordföranden eller någon av ledamöterna hrr Aronson, Bengtsson och Olsson skola vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Sönberg, Stadig, Hjertén och Severinson i nu nämnd ordning, vice ordföranden och ledamöten hr Svensson av suppleanten hr Danielson, ledamöterna hrr Hallerby, Lundström och Rosenberg av suppleanterna fru Gullberg, hrr Osbyer och Helin. I de fall, då denna ordning icke kan upprätthållas, skola suppleanterna inträda efter tjänstetid i nämnden eller i följande ordning: hrr Sönberg, Stadig, Hjertén, fru Gullberg, hrr Danielson, Osbyer, Severinson och Helin.

att på uppdrag av stadsplanenämnden upprätta och vidmakthålla generalplan i den mån så erfordras till ledning för närmare planläggning beträffande stadens ordnande och bebyggande, att på uppdrag av stadsplanenämnden upprätta och vidmakthålla stadsplan eller föreslå ändring därav, i den mån det genom stadens utveckling påkallas för den närmare regleringen av bebyggelsen, så ock utomplansbestämmelser, att verkställa de utredningar samt avgiva yttrande i de ärenden som av nämnden eller dess ordförande remitteras till kontoret, samt att med uppmärksamhet följa utvecklingen inom kontorets verksamhetsområden samt att härvid hos stadsplanenämnden framställa förslag till påkallade åtgärder.

Kontorets chef är stadsplanedirektören. Han utövar med avdelningschefernas bistånd ledningen av stadsplanekontorets arbeten, fördelar inom ramen för gällande instruktion stadsplanekontoret ävlande uppgifter å avdelningarna och äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden, vilkas avgörande enligt stadsplanenämndens beslut överlämnats till stadsplanekontoret.

Stadsplanekontoret är från och med den 1 juli 1952 (Utl. 1952: nr 243) uppdelat på följande avdelningar: expeditionen, trafikavdelningen samt två stadsplaneavdelningar, den ena för innerstadsärenden och den andra för förorts- och generalplaneåfrågor. Dessutom har det speciellt med tanke på fördelarna av en enhetlig arbetsledning befunnits lämpligt och ändamålsenligt att fr. o. m. år 1954 sammanföra all rit- och modelleringspersonal till ett för de tekniska avdelningarna gemensamt serviceorgan under rubriken Gemensam teknisk personal.

Instruktion. Instruktion 27 okt. 1948 för stadsplanekontoret (Kf 1948: nr 59).

*Stadsplanedirektör (B 21).*Markelius, S. G. (förordn. t. o. m. ²¹/10 1954); mottagningstid efter överenskommelse.*Byråarkitekt (33).*

Holmgren, P.; träffas 9—11.

Expeditionen.

Expeditionen ombesörjer bl. a. stadsplanenämndens och stadsplanekontorets bokföring och kassarörelse samt efter stadsplanedirektörens beprövande andra ärenden av kameral natur, upprättar i anslutning här till erforderliga redovisningar och rapporter, kontrollerar anslagsbelastningen och dispositionsbokföringen samt handlägger tjänstgörings-, avlönings- och pensionsärenden rörande stadsplanekontorets personal.

Expeditionen har hand om kontorets kartförsäljning samt vården av kontorets centrala arkiv.

SPN

Stadsplanesekreterare (35).

Martin, J. H., tjl. (se sid. 162), *tf.* Calmfors, S. H.

Förste kammarskrivare (23).

Parwe, A. B. L., tjl. (se sid. 206), *tf.* Hellström, R. O.

Förste kontorsskrivare (16).

Blücher, f. Larsson, A. Linnéa L.

Kontorsskrivare (13).

Aspegren, f. Stål, Brita M. V.; Skeppström, Britt L.

Tre kanslibiträden, ett kontorsbiträde, fyra expeditivsvakter.

Trafikavdelningen.

Trafikavdelningen projekterar trafikleder såsom banor, gator och vägar, som erfordras för stadsplane- eller generalplanearbetet och utför i övrigt de tekniska och ekonomiska trafikutredningar som ingår i stadsplanearbetet, granskar i samråd med stadsplaneavdelningarna där upprättade förslag till stadsplaner i vad avser trafikleder samt föreslår i samband därmed profiler för gator och bansträckningar. Till avdelningen hör kontorets mättningsavdelning.

Förste ingenjör (B 14).

af Klercker, C.-H. N.

Förste byråingenjör (37).

Lundberg, S. I.

Byråingenjörer (33).

Brundin, F., tjl., *tf.* Vilkander, J. S.; Larsson, E. O.

Ingenjörer (28).

Meyer, N. S.; Trulsson, K. G. W.; Oom, R. P.; Sundqvist, S. Y. H.; Rosén, N. T. I. (Ex.).

Ingenjör (14,436 kr.).

Wahlquist, E. V.

Biträdande ingenjörer (25).

Wikell, T. G. W., tjl. (se nedan), *tf.* Iwarson, A. N. I.; Stigstedt, B. S. B.

Underingenjörer (Ex. 23).

Iwarson, A. N. I., tjl. (se ovan), *tf.* Enbrant, E. C. A.; Sahlquist, A. R. C.; en vakant, *tf.* Stolberg, W.

Underingenjör (9,684 kr.).

Svedlund, A. A.

Ritare (7,776 kr.).

Welander, U. L. H.

Mättningsförmän (16).

Andrén, E. (åtnjuter avlöning enl. lönegrad 20);

Bäckström, K. F.; Larsson, T. B.; Fridell, S. H., tjl. (se sid. 196), *tf.* Bengtsson, R. T. S.

Fjorton mättningsbiträden.

Innerstadsavdelningen.

Innerstadsavdelningen har att för innerstaden upprätta förslag till stadsplaner och utomplansbestämmelser samt förslag till ändringar av gällande stadsplaner och utomplansbestämmelser.

Förste arkitekt (B 14).

Vakant.

Förste byråarkitekt (35).

Langendal, A. V.

Byråarkitekter (33).

Westman, T. G.; Grafström, N. H. E. (Ex.).

Arkitekter (12,600 kr.).

Johnsson, T. K.; Hultman, T. H.

Ett kanslibiträde.

Förorts- och generalplaneavdelningen.

Förorts- och generalplaneavdelningen har att för förortsområdet upprätta förslag till stadsplaner och utomplansbestämmelser samt förslag till ändringar av gällande stadsplaner och utomplansbestämmelser. På avdelningen handläggs därjämte i huvudsak förekommande generalplanefrågor.

Förste arkitekt (B 14).

Sidenblad, K. G. E.

Förste byråarkitekt (37).

Uddenberg, H. H.

Stadsplanearkitekt (B 15)
(n. v. inneh. g 25).

Bergentz, T. G.

Byråarkitekt (33).

Karlén, E. B.

Byråarkitekt (15,528 kr.).

Stäck, J. M.

Byråingenjör (33).

Edgren, A. F., tjl., *tf.* Kullström, G. E.

Arkitekter.

Stenby, K. J. B. (31); Stäck, J. M. (Ex. 31), tjl. (se ovan), *tf.* Hedlund, J. H. B.; Hedlund, J. H. B. (Ex. 28), tjl. (se ovan), *tf.* Folmer, A. E.

Arkitekter (14,436—12,600 kr.).

Boström, S. G.; Ekeberg, E. G. A.; Åberg, D. N. M.; Fries, H. K. A. I.; Wikell, T. G. W.

Biträdande ingenjör (25).

Sjöholm, A. J. T.

Underingenjörer (9,684 kr.).

Enbrandt, E. C. A., tjl. (se sid. 188), *tf.* Bäckström, f. Axelsson, Astrid M.; Öjby, H. E. E.

Ritare (Ex. 16).

Welander, U. L. H., tjl. (se sid. 188), *tf.* Arvsäter, K. K. I.

Kontorsskrivare (13).

Sjöberg, f. Kolthoff, Barbro E.

Gemensam teknisk personal.

Biträdande ingenjör (25)

(nuv. inneh. 26).

Lagerheim, K. A. L.

Ritare.

Björk, A. N. (19); Pravitz, J. M. E. (Maja) (19);

Höjer, f. Andersson, Elly M. (16).

Förste modellör (16).

Nilsson, Rut M.

Fem *första ritbiträden*, fem *modellörer*,
tjuguen *ritbiträden*.

Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel). Nämnden sammanträder vanligen första och tredje helgfria onsdagen i varje månad 15,15.

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhäfts av drätsel-nämnden, till en nyinrättad nämnd, *Stockholms stads gatunämnd*, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Denna nämnd utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätsel-nämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jämväl brandväsendet, vilket förut sorterades under drätsel-nämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhar förvaltningen av stadens gator, torg, planteringar och andra allmänna platser (utom å hamnområden) med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, tunnlar, trappor, avlopp, reningsanläggningar, bekvämlighetsinrättningar m. m., ävensom av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar, gatutrafiken, gatuledningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande.

Under gatunämnden lyda *gatu-kon-toret*, som står under chefskap av gatudirektören, och brandförsvaret, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga nämnda förvaltningschefer närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads gatunämnd, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 60, 1954: nr 2).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 187,961,463 kr. (därav engångs 2,313,946 kr.), dessutom förlagsmedel 14,160,305 kr., kapitalbudgeten 3,000,000 kr. (därav engångs 163,000 kr.), lånemedel, i linjen 43,299,000 kr., inom linjen 1,962,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 127,983,363 kr., kapitalbudgeten 3,000,000 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Ahlén, A. E.**, civilingenjör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

***Fredriksson, S. H.**, kamrerare.

Karlsson, G. Verner, stationsförmän, stadsfullm.

Keyser, E. R., ingenjör, stadsfullm.

***Malis, P. G.**, förste byråsekreterare.

Törnqvist, J. E., kontrollör, stadsfullm.

Suppleanter. 1)

Eriksson, Arthur W., metallarbetare, stadsfullm.

***Jonsson, W. F.**, ombudsman.

Landberg, A., skräddare.

1) Enligt nämndens beslut skola ordföranden samt ledamöterna hrr Karlsson och Törnqvist vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Landberg, Eriksson och Jonsson i nu nämnd ordning, vice ordföranden i första hand av suppleanterna hrr Nilsson, Magnusson och Måhl i nu nämnd ordning, ledamöterna hrr Keyser och Malis i första hand av suppleanterna hrr Måhl, Magnusson och Nilsson i nu nämnd ordning, ledamöterna hr Fredriksson i första hand av suppleanterna hrr Magnusson, Måhl och Nilsson i nu nämnd ordning. I de fall, då denna ordning icke kan upprätthållas, skola suppleanterna inträda i följande ordning: hrr Landberg, Eriksson, Måhl, Magnusson, Nilsson och Jonsson.

Magnusson, N. S. B., verkstadsingenjör.

*Måhl, S. E., byggnadsingenjör.

*Nilsson, E. M., direktör, stadsfullm.

Sekreterare.

Calmfors, S. H., tjf. (se sid. 188), *tf. Sahlén*,
B. S. (se sid. 192).

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, även som uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer att handhava vissa förvaltningsärenden. I enlighet härmed har nämnden beslutit att tillsätta nedanstående specialdelegationer.

Tjänstedelegerade.

Berglund, H. J. (ordf.); Ahlén, A. E.; Fredriksson, S. H.; Keyser, E. R.; Törnqvist, J. E.

Suppleanter: Jonsson, W. F.; Magnusson, N. S. B.

Delegerade för frågor rörande upphandlingar och entreprenader.

Karlsson, G. Verner (ordf.); Ahlén, A. E.; Fredriksson, S. H.; Landberg, A.

Suppleanter: Eriksson, Arthur W.; Måhl, S. E.; Nilsson, E. M.

Delegerade för frågor rörande platsupplåtelse å gatu- och parkmark.

Landberg, A. (ordf.); Keyser, E. R.; Malis, P. G.

Suppleanter: Jonsson, W. F.; Magnusson, N. S. B.

Delegerade för underhåll av byggnader.

Eriksson, Arthur W.; Måhl, S. E.; Törnqvist, J. E.

Suppleanter: Keyser, E. R.; Landberg, A.

Gatunämndens fågelskyddsråd.

Den 2 februari 1942 beslöt stadsfullmäktige bemyndiga gatunämnden att tillkalla högst tre sakkunniga att biträda nämnden i frågor angående fågelvården i Stockholm. Gatunämndens val av sakkunniga ägde rum den 18 februari 1942.

Sakkunniga.

Fries, C. S. A., förste intendent, ordf.; Notini, C.-G., professor; Wibeck, J. E., professor.

Föredragande.

Blom, H. E. M., stadsträdgårdsmästare (se sid. 199).

Gatunämndens trafikråd.

Med anledning av i ärendet väckta motioner och efter tidigare överbäganden i frågan föreslog gatunämnden i slutet av år 1949 att ett särskilt trafikråd för Stockholm skulle inrättas. Avsikten härmed var att söka få till stånd ett organiserat samarbete mellan de kommunala organen och de enskilda intressesammanslutningarna på trafikområdet.

Vid sammanträde den 20 februari 1950 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt gatunämnden att tillsätta ett dylikt trafikråd, bestående av borgarrådet för stadsbyggnadsroteln såsom självskriven ordförande samt ytterligare fjorton ledamöter. De sistnämnda skulle företräda följande kommunala organ och enskilda sammanslutningar: gatukontoret, poliskammaren, skolväsendet, ab. Stockholms spårvägar, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, Cykelfrämjandet (vardera en representant), kungl. Automobilklubben, Motormännens riksförbund, Motorförarnas helnykterhetsförbund, Svenska motorförbundet, Taxi trafikförening och Stockholms åkeriförening (fem representanter utsedda gemensamt av dessa) samt slutligen Stockholms automobilförfarackförening, Stockholms transportarbetarefackförening jämte Stockholms spårvägs- och busspersonals samorganisation (tre representanter utsedda gemensamt av dessa). I enlighet med fullmäktiges ovannämnda beslut har gatunämnden utsett ledamöter av trafikrådet för tiden intill maj 1954.

Ledamöter.¹⁾

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm., ordf. (självskr.); Schütz, H. F., gatudirektör, vice ordf. (gatukontoret); Ahlgren, N., major (Motormännens riksförbund); Bergsten, A. Hj., chaufför (Stockholms transportarbetarefackförening); Bodén, E. W., droskförare (Stockholms automobilförfarackförening); Blomquist, K. S., överlärare (skolväsendet); Eriksson, M. J. E., f. d. ombudsman (Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande); Forssellus, E. J. E., trafikpolisintendent (poliskammaren); Fredriksson, S. H., kamrerare (Motorförarnas helnykterhetsförbund); Hagardt, S. A. O., direktör (kungl. Automobilklubben); Helin, M. S., direktör (ab. Stockholms spårvägar); Källberg, H. R., direktör (Stockholms åkeriförening); Svedberg, T. J. E., trafikchef (Taxi trafikförening); Raab, J. E. O., bussförare (Stockholms spårvägs- och busspersonals samorganisation); Hempel, L. I. V., generalsekretärare (Cykelfrämjandet).

Sekreterare.

Sahlén, B. S. (se sid. 192).

¹⁾ Nytt val äger rum i april 1954.

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte tre suppleanter för granskning av gatunämndens, kyrkogårdsnämndens och slakthus- och saluhallsstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Håkansson, E. A. F., tjänsteman, ordf.

Jonsson, E. A., kassör.

Tillman, F. A., distriktschef.

Suppleanter:

Bjelkerud, G. F., assistent.

Carlsson, f. Carlsson, Karin K., fru.

Unger, S. G. R., kontorsföreståndare.

Gatunämndens expedition.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 10—15 (lördag och dag före helgdag 10—13).

Enligt gällande arbetsordning skall expeditionen, som förestås av sekreteraren och är gemensam för gatunämnden och gatukontoret, mottaga och registrera samt fördela alla till nämnden, gatukontoret eller någon kontorets avdelning inkommande handlingar samt ombesörja expediering av alla från nämnden, kontoret eller dess avdelningar utgående expeditioner. Expeditionen vårdar nämndens och kontorets gemensamma arkiv och bibliotek.

Arbetsordning. Arbetsordning för gatunämndens och gatukontorets gemensamma kansli, godkänd av nämndens ordförande 17 dec. 1936.

Sekreterare (31).

Calmfors, S. H., tjl. (se sid. 188), *tf.* Sahlin, B. S.

Förste kontorsskrivare (16).

Berger, Ingrid, tjl. (se sid. 512), *tf.* Thurell, f. Forssberg, Mai E. I.

Gatukontoret.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel). (Se f. ö. nedan under resp. avdelningar.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tilläggande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för inrättande av ett byggnadskontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätselnämndens första och tredje avdelning underställdes år 1883 drätselnämndens andra avdelning. I samband med den kommunala omorganisationen år 1920 utbröts ur kontoret arkitekturavdelningen, hamn-

avdelningen samt vattenledningsverket och de återstående avdelningarna, gatuaavdelningen, avloppsavdelningen, parkavdelningen samt förrädsavdelningen överfördes till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till *Stockholms stads gatukontor*, varvid kontoret ställdes under ledning av en tillförordnad gatudirektör. Denna befattning uppfördes fr. o. m. den 1 oktober 1928 på ordinarie stat. Antalet av gatukontorets avdelningar reducerades sedermera dels genom sammanläggning av gatua- och avloppsavdelningarna år 1924, dels ock genom indragning av förrädsavdelningen år 1926.

Renhållningsverket, som jämväl år 1920 överflyttades från drätselnämndens andra avdelning till gatunämnden, ställdes fr. o. m. den 1 juli 1922 under *tf.* gatudirektörens ledning. År 1926 sammanfördes renhållningsverkets och gatukontorets räkenskapsgrömmål till en för båda verken gemensam expedition och räkenskapsavdelning. Fr. o. m. den 1 oktober 1928 har renhållningsverket i sin helhet inordnats som en avdelning av gatukontoret.

Gatukontoret, som är gatunämndens verkställande organ beträffande stadens gatua-, park- och renhållningsväsen, åligger i denna egenskap att inom ramen för beviljade anslag och enligt av nämnden godkända förslag utföra de arbeten och vidtaga de åtgärder, som erfordras för fullgörande av gatunämndens åligganden, att för andra förvaltningar eller enskilda utföra de arbeten inom kontorets verksamhetsområde, som erfordras för fullgörande av ingångna avtal eller eljest åligga staden, att hos nämnden göra framställningar i till kontorets verksamhetsområde hörande ärenden, som skola av nämnden behandlas, samt svara för att nämndens beslut i sådana ärenden skyndsamt bli verkställda, att avgiva yttrande i de ärenden, som i vederbörlig ordning till kontoret remitterats, att med uppmärksamhet följa utvecklingen inom kontorets verksamhetsområden samt väcka förslag till de åtgärder, vilka kontoret härvid finner påkallade samt att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som gatunämnden eller annan överordnad myndighet meddelar.

Gatukontorets chef är gatudirektören. Han är inför gatunämnden ansvarig för fullgörandet av gatukontorets åligganden och utövar med avdelningschefernas bistånd ledningen av gatukontorets arbeten, fördelar gatukontoret åvilande uppgifter å personalen och äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden, vilkas avgörande enligt gatunämndens beslut till gatukontoret överlämnats.

Gatukontorets verksamhet fördelas på följande avdelningar: expeditionen, ekonomiavdelningen, utredningsavdelningen, planeringsavdelningen, byggnadsavdelningen, parkavdelningen samt renhållningsavdelningen.

Som resultat av en utredning med syfte att

förelä åtgärder för effektivisering av verksamheten inom gatukontoret ombildades år 1947 den förutvarande kameralavdelningen till en ekonomiavdelning, bestående av expedition, räkenskapsbyrå och lönebyrå. Ledningen utövas av en ekonomidirektör, som förutom såsom avdelningschef jämväl fungerar som gatudirektörens assistent.

Under åren 1936—1937 anskaffades en halkortsanläggning, som till en början ombesörjde uträkningen och listningen av arbetarlöner, kontroll och sammandrag av körselräkningar samt viss statistik. Sedan anläggningens kapacitet under år 1950 utökats sker numera största delen av bokföringsarbetet maskinellt. Anläggningen ingår organisatoriskt i räkenskapsbyrån. Vissa kassagöromål, i huvudsak utbetalningen av löner till tjänstemän och arbetare, övertogs år 1947 av stadskassan.

Genom beslut av gatunämnden den 6 december 1950 inrättades fr. o. m. den 1 januari 1951 en särskild planeringsavdelning inom gatukontoret. Denna avdelning, som fr. o. m. den 1 januari 1952 ingår i gatukontorets organisation, har bildats genom utbrytning från byggnadsavdelningen av dels den planeringsbyrå, som tillhört denna avdelning, dels inköps- och förrådsverksamheten och maskinservicen. Vidare har till den nya avdelningen hänförts det särskilda personalkontor, som inrättades 1949 och tidigare sorterat direkt under gatudirektören.

Författningar. Instruktion för gatukontoret, fastställt av gatunämnden 2 mars 1938 (Kf 1938: nr 22). Byggnadslag 30 juni 1947, med ändr. (Kfh 1948: sid. 344). Reglemente ang. avloppsledningar för spillvatten inom hus och tomter i Stockholm, fastställt av ÖÅ 8 juli 1908 (»avloppsreglemente»), med ändr. Gatulägningsordning för Stockholms stad, fastställt av k. m:t 12 maj 1870, med ändr. Poliskammarrens trafik- och parkeringskungörelse 27 mars 1953.

Stat år 1954. (Allmänna kostnader.) Utgifter: driftbudgeten 27,666,868 kr. (därav engångs 60,000 kr.), dessutom förlagsmedel 30,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 26,916,868 kr.

Gatudirektör (B 22).

Schütz, H. F. (förrdn. t. o. m. ^{30/11} 1959); t. 22 20 20 (växel) och 52 80 90; mottagnings-tid: 11—12.

Arbetschefer

(med särskilda uppdrag).

Lidén, G. A. (19,056 kr.); Wibeck, N. G., (6,840 kr.).

Expeditionen.

Bolinders Plan 3, K., t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 10—15 (lördagar och dag före helgdag 10—13).

Expeditionen handhar in- och utgående skriftväxling. Registrators- samt övriga kansligöro-

mål ombesörjas å gatunämndens och gatukontorets gemensamma expedition (se sid. 192).

Chef.

Gatudirektören (se ovan).

Ekonomiavdelningen.

Ekonomidirektör (B 15).

Nordberg, A. E., tjl. (se sid. 512), *tf.* Karlöf, E. A.; mottagnings-tid 11—12.

Notarie (26).

Cederholm, N. T.

Två kontorsskrivare, två kanslibiträden.

Räkenskapsbyrån.

Räkenskapsbyrån handhar gatunämndens bokföring, upprättar i anslutning härtill erforderliga redovisningar och rapporter, verkställer indrivning av fordringar, övervakar att kontrollanordningarna inom gatukontorets och brandkårens ekonomiska förvaltning äro tillfredsställda, kontrollerar anslagsbelastningen och dispositionsbokföringen, handlägger vissa hyresärenden, verkställer debitering av gaturenhållningsavgifter, handhar med taxering och beskattningsammanhängande göromål samt efter ekonomidirektörens beprövande andra ärenden av kameral natur.

Kamrerare (31).

Ringström, O.

Förste kammarskrivare (23).

Almström, K. H.; Ekhult, T. R.; von Essen, B. G.; Bohman, F. A. B. (hålkortsdetaljen).

Kammarskrivare (21).

Hellström, R. O., tjl. (se sid. 188).

Kontorsassistenter (18).

Zetterlund, C. E.; Johansson, E. A. R.

Fyra förste kontorsskrivare, åtta kontorsskrivare, tio kanslibiträden.

Lönebyrån.

Lönebyrån handlägger avlönings- och pensionsärenden rörande gatuförvaltningens tjänstemän samt pensionsärenden för förvaltningens arbetare och härjämte efter ekonomidirektörens beprövande andra ärenden av kameral natur.

Notarie (26).

Björkman, A. B.

Förste kammarskrivare (23).

Anderson, G. A. V.

Kontorsassistent (18).

Dahlberg, f. Josephson, Ella C.

Förste kontorsskrivare (16).

Sörensen, f. Johnson, Edith V.

Dessutom tre kanslibiträden.

För gatukontoret gemensam personal.

Notarie (26).

Sahlin, B. S., tjl. (se sid. 192), *tf.* Lönn, G. O.

Förste vaktmästare (13).

Krosse, E. H. H., tjl. (se sid. 202), *tf.* Karp, A. V.

Förste expeditionsvakt (12).

Grönberg, C. R.

En *bilförare*, en *förste telefonist*, sju *expeditionsvakter*, fyrtioåtta *kontorsbiträden*, fem *telefonister*, tio *expeditionsvaktsbiträden*.

Utredningsavdelningen.¹⁾

Döbelnsgatan 18, Va. (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 23 58 85 (växel); expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).

Utredningsavdelningen utför gatukontorets tekniska och ekonomiska utredningar och utarbetar i samråd med övriga avdelningar för gatukontorets arbeten erforderliga konstruktionsritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar.

Avdelningen är organiserad på en konstruktionsbyrå, en trafikbyrå och en arlopssbyrå, var till kommer expeditionen, inmätningen och ritningsarkivet.

Överingenjör (B 17).

Lidvall, N. A. F.; t. 34 18 90.

Förste byråingenjör (35)

(därjämte personligt tillägg 504 kr.).

Ehrman, C. E. G.

Expeditionen.

Förste kammarskrivare (23).

Skogman, O. M., *tf.*

Dessutom en *kontorsskrivare*.

Inmätningen.

Ingenjör (25).

André, C. F.

¹⁾ Under denna och följande avdelningar av gatukontoret förefintliga icke ordinariebildande tjänster hava ej redovisats i denna årgång av kalendern.

Konstruktörer (21).

Tengfors, G. A.; Lundquist, N. J. A. tjl., *tf.* Larsson, H. A.

Två *verkmästare*, nio *mättningsförmän*, tio *mättningsbiträden*.

Ritningsarkivet.

Ritare (19).

Ryding, S. B.

Två *kanslibiträden*, en *förste kopist*, två *kopister*.

Konstruktionsbyrån.

Förste ingenjör (B 13).

Gyldenstern, K. H. G.

Förste byråingenjörer (35).

Falk, K. G.; Vretblad, F. G.

Arkitekt (11,600 kr. utan rörligt tillägg).

(Deltidstjänst.)

Lené, G.

Byråingenjör (33).

Hellgren, S. A.

Ingenjörer.

Müllersdorf, U. (31)¹⁾; Pehrs, I. (31); Tydén, K. J. (31); Hylander, A. L. (28); Anmark, K. H. (28); Göransson, A. (28); Nordin, P. A. (28); Sahlberg, O. K. H. (28); Angeberg, N. H. R. (28); Emthén, E. G. A. (28); Linder, O. S. (28); Björk, S.-E. (28); Wennel, S. A. (28); Örtenholm, E. A. (28); Jaanivald, V. (28); Göransson, N. O. (28); Hill, A. (28); Arendi, K. H. (28); Lanéus, P. E. J. (28), *tf.*; Victorson, S. J. (25); Victorson, Å. N. (25); Carlberg, P. N. (25); Mäkelä, E. V. (25), *tf.*; Rosander, A. (25), *tf.*; Örsan, R. F. (25), *tf.*; Halvorsen, K. (25), *tf.*; Rendel, K. O. A. (25), *tf.*; Nilsson, O. I. (25), *tf.*; Bergkvist, S. R. A. (25), *tf.*

Underingenjörer (23).

Höglander, C. A.; Alskär, C. J. Å.; Söderholm, L. E.; Palmqvist, S. A. S.

Konstruktörer (21).

Järild, S. A. W.; Söderberg, J. S.; en vakant.

Ritare (19).

Holm, f. Linder, Marianne J. C.; Larsson, B.; Malmström, B. E., *tf.*; Larsson, K.-E., *tf.*; Larsson, H. E., *tf.*; Brandt, N. G. F., *tf.*; Call, O. I., *tf.*; en vakant.

En *verkmästare*, fem *mättningsförmän*, två *första ritbiträden*, två *ritbiträden*.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enl. lönegrad 35.

Trafikbyrån.

Förste byråingenjör (37).

Hertzman-Ericson, B. V.

Byråingenjörer (33).

Dufwa, A. O. W.; Tunå, G. C. R.

Ingenjörer.

Vikander, J. S. (31), tjf. (se sid. 188), *tf.*;
Thelander, E. G.; von Matern, B. A. F. (28);
Wikström, B. A. (28).

Underingenjörer (23).

Dahlberg, R. B. A.; Wallin, N. G.

Konstruktörer (21).

Malmström, E. G.; Kask, K.; Odendahl, B. T.;
Tideblad, Y. A.; Grenzdorfer, N. H., *tf.*; en
vakant.

Ritare (19).

Blomgren, E. L.; Winberg, f. Söderman, Gunvy
L.; Brölund, B. S. A.; Gutenberg, I. H., *tf.*;
Lönqvist, B. Å. E., *tf.*

Dessutom tre ritbiträden.

Avloppsbyrån.

Förste byråingenjör (37).

Kempe, E. Hj.

Byråingenjörer (33).

Edlund, S. R. V.; Conström, A. A.

Ingenjörer.

Niklasson, L. F. (31); Ekelund, H. G. K. (31);
två vakanta (31); Stille, J. I. (28); Mårtens-
son, G. A. S. (28); Falkendal, C. J. (28);
Blomberg, R. C. E. (25); Widlund, H. S. (25).

Underingenjörer (23).

Narding, G. M. V.; Johansson, J. I.; Hallberg,
V. G. F.; Sundquist, Å. V. D., *tf.*

Konstruktörer (21).

Strömberg, S.; Ahldén, S. K. J.; Söderberg, H.
A.; Svedmarker, G. A.; Willberg, V. I. A., *tf.*;
Ulvmark, N. O., *tf.*; Brusquini, N. E., *tf.*,
föreståndare för kartverket.

Ritare (19).

Irsch, A.; Roos, B. V.; Pettersson, F. D. Ch.;
Gustavsson, G. S., *tf.*; Tellander, P. G., *tf.*;
Holm, B. F., *tf.*; två vakanta.

Ritare (16).

Rönnkvist, Catharina.

Tre första ritbiträden, sjuåttan ritbi-
träden, ett kanslibitråde.

Planeringsavdelningen.

*Bolinders Plan 3 (postadress: postfach,
Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel). Expedi-
tionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lörda-
gar och dag före helgdag 8,30—11,30,
12—14).*

Planeringsavdelningen omfattar organisations-
byrån, inköps- och förrådsbyrån, maskinbyrån
och personalbyrån. Civilförsvarets röjningstjänst
bandhas även av avdelningen. Inom dessa hand-
läggas frågor som beröra olika avdelningar inom
kontoret. Organisationsbyrån verkställer utred-
ningar beträffande nya arbetsmetoder, arbetsor-
ganisation och ackordsfrågor samt planlägger
byggnader för förråd, krossar, lossningsplatser
o. s. v. Inköps- och förrådsbyrån verkställer in-
köp och handhar förrådsrörelsen med därtill hö-
rande inventarier. Maskinbyrån handhar gatukontorets byggnadsmaskiner och uthyr dessa till kontorets avdelningar samt till andra stadens verk i mån av tillgång. Personalbyrån sköter personalrekrytering och personalvård, handhar arbetarregister och därmed sammanhängande statistik samt svarar för kontorets säkerhetstjänst, kursverksamhet m. m.

Förste ingenjör (B 15).

Ericsson, K.-O. E.

Expeditionen.

Ingenjör (25).

Sundström, E. W., *tf.*

Förste verkmästare (21).

Nyberg, H. G. E.

En kontorsskrivare, två kanslibiträden.

Organisationsbyrån.

Byråingenjör (33).

Olsson, K. H., tjf. (se sid. 152), *tf.* Mattsson, P.

Ingenjörer.

Eklund, P. O. L. (31), *tf.*; Gillberg, E. A. (25);
en vakant.

Underingenjör (23).

Swensson, S. S.

Konstruktör (21).

Lindberg, G. H. R.

Ritare (19).

Swensson, S. F., tjf. (se sid. 165), *tf.* Jansson, H.

Tre verkmästare, en första kontorsskri-
vare.

Inköps- och förrädsbyrån.

Intendent (31).

Nyed, P. G. H.

Kamrerare (26).

Lewin, E. G. W.

Förrädsförvaltare (26).

Hammarberg, E. V.

Ingenjör (25).

Hedberg, O. W. E.

Förste kammarskrivare (23).

Strand, K. B. E.

Kammarskrivare (21).

Carpelan, B. W.

Virkeskontrollant (21).

Olsson, S. G. M.

Förrädsföreståndare (21).

Sandström, B. N.; Lindhagensgatan 106, K.; t. 53 24 55.

Kontrollant (18).

Andersson, S. H.

Kontorsassistenter (18).

Lundén, T. Hj.; Nilson, O. G. V.; Ahlstrom, B. I.; Kolm, E. B.

Fem förrädsföreståndare, fyra förste kontorskrivare, en mättningsföreståndare, en förrädsföreståndare, tre kontorskrivare, sju förrädsbiträden, två kanslibiträden.

Maskinbyrån.

Byråingenjör (33).

Erikson, C. Å.

El-ingenjör (25).

Nyström, S. O.

Ingenjör (25).

Olsson, K. J. S.

Underingenjörer (23).

Christianson, N. H., tjf. (se sid. 198), tjf. Björkman, N. I. A.; Simonsson, E. F.; Tiedemann, S. V.; Kjellén, G. A. L.

Konstruktör (21).

Johansson, G. G.

Ritare (19).

Karlenby, S. O.

Kontorsassistent (18).

Stéen, L.-E.

Tio förste verkfästare, tre verkfästare, ett mättningsbiträde, ett kanslibiträde.

Personalbyrån.

Ingenjör (28).

Högsäter, M. G.

Säkerhetsingenjör (25).

Vakant.

Underingenjör (23).

Svensson, E. V., säkerhetskontrollant.

Assistenter.

Svedlund, A. A. (19), tjf. (se sid. 188), tjf.

Fridell, S. H.; Löfberg, A. E. (18).

Kontorsassistent (18).

Nordström, F. S.-O.

En verkfästare, två kanslibiträden.

Förtroendeläkare.

Lindgren, G. O. A.

Byggnadsavdelningen.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).

I äldre tider låg det fastighetsägarna att var och en framför sin tomt förse gatan med beläggning. Uppsikten över gators och gränders stenläggning och jämmande påvilade enligt en k. förordning av år 1725 magistraten, särskilt dess byggnings- och ämbetskollegium, vilket i sin ordning skulle tillse, att stadsingenjören uppfyllde sin skyldighet att bl. a. övervaka fastighetsägarnas fullgörande av hithörande åligganden. Först år 1845 övertog staden genom en särskild styrelse, »förvaltningen av gatulägningsarbeten i Stockholm», för en tid av 15 år arbetet med gatornas underhåll och omläggning, mot det att fastighetsägarna genom en särskild skatt (vilken utgick intill år 1888) lämnade det huvudsakliga bidraget till kostnaden. Då den nyssnämnda förvaltningen år 1861 uppgick i en »gatulägnings- och lyshållningsstyrelse», tillsattes en särskild arbetschef för »gatu- och trumbyggnadsarbeten». År 1864 sammanslogs nämnda styrelse med vattenledningsdirektionen till drätselnämndens tredje avdelning.

Den första underjordiska avloppsledning anlades år 1864, och år 1868 påbörjades utbyggnaden av stadens avloppsnät i huvudsaklig överensstämmelse med ett för stadsfullmäktige två år tidigare framlagt förslag. Fr. o. m. år 1875 utfördes stadens gatu- och avloppsarbeten av en särskild avdelning under gatu-(byggnads-)kontoret, gatu- och avloppsavdelningen (under åren 1918—1924 uppdelad på två avdelningar).

År 1933 bestod den dåvarande gatu- och avloppsavdelningen av expeditionen, konstruktionsbyrån, fyra arbetsdistrikt, stenhuggerier, grustag, sjötransporter, inventarie- och material-

förråd samt smidesverkstad. Under den följande tiden ha stenhuggerierna vid såväl Stenhamra som Vätöberg nedlagts (år 1940 respektive 1943) på grund av att det brytvärda berget på bägge platserna uttagits. Av särskild betydelse i organisatoriskt hänseende har varit konstruktionsbyråns utbrytande år 1937 till en särskild avdelning, sedermera benämnd utredningsavdelningen, direkt under gatudirektören. Ett flertal underavdelningar inom byggnadsavdelningens ram ha under tiden efter år 1933 tillkommit: pump- och reningsverken för avloppsvattnets rening samt asfaltverket vid Hornsberg (1934), nybyggnadsavdelningen, inköps- och förrådsbyrån (1936), byrån för arbetsorganisation, senare benämnd planeringsbyrån (1945) och år 1951 ändrad till särskild avdelning (planeringsavdelningen). År 1941 tillkom en särskild byrå för handläggning av arbetsuppgifter i samband med pump- och reningsanläggningarna. Asfaltverket ändrade år 1949 sitt namn till beläggningsbyrån. Grustag och sjötransporter samt trafikordningar underställdes därvid denna byrå. För att möta det successivt starkt ökade behovet av makadam färdigställdes under år 1950 en stor krossanläggning vid Östberga samt under år 1952 en anläggning vid Johannelund. Anläggningarna äro underställda beläggningsbyrån. Under år 1953 har tillkommit en husbyggnadsbyrå, vilken handlägger dels frågor rörande fastigheter m. m. under gatukontorets förvaltning dels sådana frågor, som t. ex. besiktningar, vibrationsmätningar och skadeersättningar, som uppkomma i samband med fastigheter, som beröras av kontorets arbeten.

Nybyggnadsbyråns ombesörjer företrädesvis vissa större arbeten såsom tunnelbanan, nybyggnad av reningsverk, viadukter och liknande arbeten. Inrestadsdistriktet handlägger huvudsakligen med gator och avloppsledningar sammanhörande arbetsuppgifter inom de utbyggda delarna av inre staden. Södra och Västra förortsdistrikten utföra huvudsakligen exploateringsarbeten i yterområdena Brännkyrka—Enskede respektive Bromma—Spånga jämte underhållsarbeten inom dessa.

Avdelningens namn ändrades år 1944 till byggnadsavdelningen.

Antalet sysselsatta arbetare uppgick vid 1954 års ingång till 1,680 man, varav 285 hos entreprenörer.

Stat år 1954. (Gator, vägar, avloppsledningar och pumpverk m. m.) Utgifter: driftbudgeten 109,150,909 kr. (därav engångs 1,400,000 kr.), dessutom förlagsmedel 11,577,599 kr., kapitalbudgeten 3,000,000 kr., låne-medel, i linjen 40,849,000 kr., inom linjen 250,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 80,519,000 kr., kapitalbudgeten 3,000,000 kr.

Överingenjör (B 18).

Björkman, K. G. S. (förordn. t. o. m. ³¹/1 1960).

Expeditionen.

Förste avdelningsingenjör (35).

Elfström, L. A.

Ingenjör (28).

Westman, O. A.

Notarie (26).

Vakant.

Konstruktör (21).

Olseryd, E. V., tf.

Kammarsskrivare (21).

Allstrin, J.-E.

Kontorsassistenter (18).

Hallgren, K. G.; Söderbäck, V. K. S.

Nybyggnadsbyrån.

Kontor: Bolinders Plan 3, K.; t. 22 20 20 (växel).

Arbetschef (B 15).

Hult, A. O. G.

Förste avdelningsingenjör (35).

Löwenhielm, C. G. C:son.

Avdelningsingenjörer (33).

Jonsson, S. E.; Pousette, Å.; Rennfelt, E. G.
Hj.; Silfwerbrand, C.-H. M.

Ingenjörer.

Rendel, K.-G. (28); Ekström, P. A. G. (28), tf.;
Lindström, H. O. (28), tf.; Bergenfelt, P. E.
(28), tf.; Challis, E. L. Ch. (25), tf.

Ingenjörer (12,600—8,628).

Albåge, J. O. R.; Ölund, E. G.; Körle, B. N. O.

Underingenjörer (23).

Berg, R. C. G.; Ström, P. E. L.; Lengquist, P. H.; Bergström, S.-E., tf.

Ritare (19).

Peedu, A., tf.

Kammarsskrivare (21).

Söderlundh, J.

Arbetsdistrikten.

Inrestadsdistriktet

omfattande Matteus, Gustav Vasa, Adolf Fredriks, Klara, Johannes, Jakobs, Engelbrekts, Hedvig Eleonora, Oscars, Nikolai, Kungsholms, S:t Görans, Katarina, Maria Magdalena och Högalids

församlingar, Sofia församling (med undantag av den del, som ligger söder om Hammarbyleden och Sicklakanalen) och av Brännkyrka församling Reimersholme och Årsta Holmar samt av Bromma församling stadsdelarna Stora och Lilla Essingen.

Kontor: Kungsholmsgatan 30, K.; t. 54 11 00 (växel).

Arbetschef (37).

Lidén, G. A., tjl. (se sid. 193).

Ingenjörer.

Segerström, S. T. M. (28), tf.; Andréasson, T. E. (25), tf.

Kontorsassistent (18).

Karlsson, S. O.

Södra förortsdistriktet

omfattande Enskede och Brännkyrka församlingar (med undantag av Reimersholme och Årsta Holmar) samt av Sofia församling den del, som ligger söder om Hammarbyleden och Sicklakanalen.

Kontor: Olaus Magnus' Väg 6, Johannelshov; t. 59 02 10 (växel).

Arbetschef (B 13).

Vakant.

Avdelningsingenjör (33).

Häggström, T. W.

Ingenjörer.

Österholm, P. (25); Ericsson, A. V. (25), tf.

Ingenjörer (9,684 kr.).

Wilborg, H. A.; Wikström, K.-E.

Underingenjörer (23).

Ohlsson, G. W.; Olofsson, K. E.; Danell, I. F.

Kontorsassistent (18).

Kållberg, A. E.

Västra förortsdistriktet

omfattande Bromma församling med undantag av stadsdelarna Stora och Lilla Essingen, samt Spånga-Hässelby.

Kontor: Åkeshovs gård, Bromma; t. 37 25 25.

Arbetschef (B 13).

Bengtson, N. O.

Avdelningsingenjörer (33).

Dahlberg, A. F. Hj.; Pehrson, M. P. A.

Ingenjörer.

Petersson, G. B. R. (28); Holmgren, E. M. J. (25), tf.; Leine, N.-E. (Ex. 25).

Underingenjörer (23).

Hellberg, S. G., tjl. (se sid. 328), tf. Langö, A. C. N.; Öhlander, S. H.

Ritare (19).

Marenius, S. F. B. N.

Kontorsassistent (18).

Vakant, tf. Bellgran, C. R.

Beläggningsbyrån

omfattande asfaltarbeten, trafikanordningar, grustag och sjötransporter.

Kontor: Hantverkargatan 3, K.; t. 22 20 20 (växel) och 52 80 96.

Arbetschef (B 13).

Sundqvist, S.

Ingenjörer.

Tägt, E. H. (28); Ingberk, K. L. S. (26); Stenberg, G. W. (25); Christianson, N. H. (25), tf.

Underingenjörer (23).

Brook, H., tf.; Swärd, T. A., tf.; Isaksson, G., tf.

Kontorsassistent (18).

Johansson, C. W.

Pump- och reningsverken.

Kontor: Bolinders Plan 3, K.; t. 22 20 20 (växel).

Förste driftsingenjör (37).

Brundin, G. M.

Ingenjör (25).

Raune, Å. F.

Henriksdals reningsverk.

Laboratorieföreståndare (31).

Johansson, V. H.

Ingenjörer (25).

Cronholm, Märta M.; Apenitis, J. A.

Husbyggnadsbyrån.

Kontor: Hamngatan 36, C.; t. 10 94 20, 10 94 22, 10 94 25, 10 94 28.

Ingenjörer.

Carlsson, P. E. (28); Hasselvall, C. M. (25), tf.; Fridsberg, G. F. (10,800 kr.).

Underingenjör (23),

Simonsson, N. R. G

Konstruktörer (21).

Lundin, C. W.; Homann, G. A. H.

Dessutom vid byggnadsavdelningen en *förste maskinmästare*, en *maskinmästare*, tre *förste maskinister*, etthundratolv *verkmästare*, en *förste kemist*, två *kemister*, en *förrådsmästare*, nio *maskinister*, en *bogserbåtsbefälhavare*, sex *förste kontorsskrivare*, trettioåtta *mättningsförmän*, tolv *kontorsskrivare*, två *laboranter*, elva *mättningsbiträden*, fjorton *kanslibiträden*, fyra *laboratoriebiträden*.

Parkavdelningen.

Döbelnsgatan 18, Va.; t. 23 58 85. Expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).

År 1869 inrättades i Stockholm tjänsten som stadsträdgårdsmästare. Härigenom överfördes värden av stadens parker i kommunal regi.

Parkavdelningen planlägger stadens parkverksamhet, utför nyanläggningar, underhåll och renhållning av parker och planteringar, utför anordningar för stadens prydnad samt handhar de särskilda verksamhetsgrenar, såsom lek, musik m. m., vilka äsyfta att befördra parkernas användning för friluftsvistelse. Därjämte biträder parkavdelningen vid projekteringen av sådana gatu- och torganläggningar, på vilka stora estetiska krav ställas och utför arkitektuppdrag för gatukontoret i övrigt.

Den under avdelningens förvaltning stående parkarealen utgjorde under år 1953 omkr. 2,490 hektar.

För att förse stadens parker och planteringar med erforderligt växtmaterial driver avdelningen trädgårdar med trädskola i Enskede samt med växthus och odlingar av perenna växter vid Haga trädgårdar, som arrenderats till år 1977, i samband varmed staden åtagit sig skötseln av Hagaparken.

Parkavdelningen ombesörjer även utfodring av vilda fåglar i staden, särskilt änder och småfåglar vintertid. Till avdelningens förfogande står härvid som rådgivande organ Fågel-skyddsrådet (se sid. 191).

Chef för parkavdelningen är stadsträdgårdsmästaren.

Stat år 1954. (Parker.) Utgifter: driftbudgeten 15,192,728 kr. (därav engångs 490,500 kr.), dessutom förlagsmedel 307,706 kr., kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 269,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 6,016,000 kr.

Stadsträdgårdsmästare (B 15).

Blom, H. E. M.; t. 34 18 89, mottagningstid: måndagar, onsdagar och lördagar 11—12 samt i övrigt efter överenskommelse.

Expeditionen.

Notarie (26).

Ihrman, L.

Kammarsskrivare (21).

Ekebohm, E. W.

En *förste kontorsskrivare*, två *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*.

Projekteringsbyrån.

Byråarkitekt (33).

Glemme, E. H.

Arkitekter (28).

Smedberg, L. E., *tf.*; en vakant.

Trädgårdstekniker.

Johansson, A. (26); Smedberg, L. E. (24), *tjl.* (se ovan).

Underingenjör (23).

Östedt, N. R.

Förste kammarsskrivare (23).

Friberg, S. O.

Konstruktörer (21).

Hall, N. J.; Florin, K. F. G.; Paulsson, A. G.

Kammarsskrivare (21).

Asker, O. B.

Ritare (19).

Andersson, S. A.

En *biträdande tekniker*, två *ritare*, två *mättningsförmän*, tre *mättningsbiträden*, två *ritbiträden*.

Arbetsdistrikten.

Parkinspektör (25).

Helin, G. V., *tf.*

Biträdande parkinspektör (21).

Lundström, A. L.

En *förste kontorsskrivare*.

Distrikt I

(omfattande Östermalm, Norrmalm, Vasastaden och Staden Mellan Broarna).

Kontor: Engelbrektsgatan 39, Ö.; t. 20 67 87, 20 69 78.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Häggvik, J. E.

GN

Distrikt II

(omfattande Kungsholmen, Essingeöarna, Långholmen, Reimersholme och Södermalm).

Kontor: Pälsundsparken, Sv.; t. 68 85 07, 68 85 08.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Lindqvist, G. R.

Distrikt III

(omfattande Brännkyrka församling väster om stambanan samt Årstaområdet).

Kontor: Safirgränd 8, Hägersten; t. 45 27 70 (växel).

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Tegman, A. H. A.

Distrikt IV

(omfattande Brännkyrka församling öster om stambanan (med undantag av Årstaområdet) samt Enskede församling).

Kontor: Stockholmsvägen 50, Enskede; t. 49 30 29, 59 41 31.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Helin, G. V., tjl. (se sid. 199), tf. Skoglund, R. F.

Distrikt V

(omfattande Bromma församling med undantag av Essingeöarna samt Spånga församling).

Kontor: Åkeshovs gård, Bromma; t. 37 28 88, 37 46 61.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Ericsson, B. G. H., tf.

Elva verkstäre, en mättningsförmän, två förste kontorsskrivare, tre kontorsskrivare. Antalet arbetare under år 1953 utgjorde sommardag 460 och vintertid 265, varav 17 ordningsvakter. Under sommardag dessutom omkring 125 kvinnliga trädgårdsarbetare.

Trädgårdar och trädskolor.

Överträdgårdsmästare (22).

Engfors, K. Ö. V.; t. 23 58 85.

Växthuset: Haga trädgård, Stockholm 6; t. 27 41 90, 27 41 91.

Förste trädgårdsmästare (21).

Hult, F. G. C., tf.

En verkstare.

Perenna växter: Linvävartorget, Stockholm 6; t. 27 40 51.

Förste trädgårdsmästare (21).

Lindström, B. L.

Trädskolan, Enskedevägen, Enskede; t. 49 15 72.

Förråd.

Förråd och verkstad: Haga trädgård, Stockholm 6; t. 27 47 52, 82 08 62.

Förste verkstare (21).

Johansson, K. A.

En förrådsverkstare, en förste kontorskrivare, en kontorsskrivare.

Lekverksamhet.

För att samla barn upp till 14 år till parkernas lekplatser, ge dem sund rekreation, lämpliga och roande sysselsättningar under fria men dock övervakade former anordnas sedan 1937 den s. k. »parkleken».

Verksamheten har under år 1953 varit förlagd till 69 st. platser inom staden med följande fördelning: Staden Mellan Broarna 1 st.; Östermalm 5 st.; Vasastaden 4 st.; Kungsholmen 6 st.; Södermalm 9 st.; Hjorthagen 1 st.; Essingeöarna 2 st.; Gröndal 2 st.; Aspudden 2 st.; Midsommarkransen 1 st.; Hägerstensåsen 1 st.; Hägersten 1 st.; Västberga 2 st.; Västertorp 1 st.; Solberga 1 st.; Långbro 1 st.; Årsta 2 st.; Gubbängen 1 st.; Enskede Gärd 1 st.; Enskedefältet 1 st.; Bandhagen 1 st.; Svedmyra 1 st.; Talkkrogen 1 st.; Johanneshov 2 st.; Hammarbyhöjden 2 st.; Björk- hagen 1 st.; Kärrtorp 1 st.; Hökarängen 2 st.; Traneberg 2 st.; Ulvsunda 1 st.; Ulvsunda In- dustriområde 2 st.; Riksby 2 st.; Åkeslund 1 st.; Abrahamsberg 1 st.; Mariehäll 1 st.; Blacke- berg 1 st.; Räcksta 1 st.; Solhem 1 st. På 22 st. av dessa har verksamheten bedrivits även under vintern. Under sommaren finnas på 38 platser särskilda småbarnshagar. För omhändertagande av barn i skolåldern pågår verksamheten på 21 platser till kl. 20. Antalet deltagande barn har år 1953 i medeltal uppgått till: under sommarsäsongen 13,465 och under vinter- säsongen 5,612 per dag. Utflykter företagas under sommarmanäderna med barnen från de trängre huvudstadsparkerna till Hagaparken eller annat större friområde, där lekar, tävlingar, teater och uppvisningar anordnas.

Lekverksamhetens övervakande har uppdragits åt en lekplatsinspektris, ställd direkt under stadsträdgårdsmästaren.

Lekplatsinspektris (19).

Wretling-Larsson, Stina.

En lekledare, tjugutva deltidanställda lekledare.

Övrig personal under år 1953: sommardag 9 sektionsledare, 47 lekledare, 57 lekassistent- ter, 21 lekpraktikanter och vintertid 2 lekledare, 3 lekassistent- ter.

Friluftsmusik m. m.

Genom parkavdelningen anordnas konserter, visafnär och teaterföreställningar under månaderna juni—augusti i ett trettiotal parker i den inre staden och förorterna. Parkunderhållningen omfattar årligen drygt 100-talet instrumentalkonserter, mellan 25 och 30 körkonserter samt slutligen ett 50-tal vis- och teaterafnär, tillsammans sålunda omkring 180 underhållningstillfällen.

Renhållningsavdelningen.

Hantverkargatan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 10—14,30.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna tvångs-entreprenad upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne avvisningskontor, å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen; detta skedde genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, men gatu- och gårdsrenhållningen utfördes fortfarande genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna.

För ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna inköpte staden år 1885 Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken, varefter anlades särskild järnväg Spånga—Lövsta för transporten av dessa produkter. Åren 1937—38

uppfördes vid Lövsta en modern anläggning för förbränning av allt brännbart avfall. Värmen tillvaratages i ett ångkraftverk, som lämnar elektrisk energi till stadens elektricitetsverk och försörjer Försvarets Fabriksstyrelses närbelägna tvättinrättning med ånga och vatten.

I november 1895 beslöt stadsfullmäktige att staden skulle övertaga även gaturenhållningen. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, varav 15 procent skulle avsättas till en fond för avlösning av husägarnas ovannämnda gaturenhållningsskyldighet, tills fonden nådde sådan storlek, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för gaturenhållningen vid tiden för övertagandet. Inbetalningen skulle dock begränsas till högst 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av k. mt., som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för övertagandet av renhållningen. Enär nämnda fond under år 1947 uppnådde den för avlösningen föreskrivna storleken uttogs sedan år 1948 inga gaturenhållningsavgifter av enskilda fastighetsägare i Stockholm. Genom avtal med kronan i enlighet med chefsens för finansdepartementet brev den 4 oktober 1901 övertog staden med vissa undantag även dess gaturenhållningsskyldighet efter samma regler som för enskildas fastigheter.

Gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket, dels genom av verket anlitate entreprenörer men sedan den 1 oktober 1910 utföres den helt i verkets egen regi.

Kommunen åtager sig även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan) men gårdsrenhållningen i Stockholm utföres till huvudsaklig del av privata renhållningsfirmor. År 1940 uppfördes en för hela gatukontoret gemensam verkstad, som i viss omfattning även betjänar andra stadens förvaltningar. Verkstaden sorterar under renhållningsavdelningen.

Renhållningsverket sorterade tidigare under drätselnämndens andra avdelning men lyder sedan april 1920 under gatunämnden. Fr. o. m. den 1 oktober 1928 är verket inordnat under gatukontoret som en särskild avdelning. År 1937 genomfördes en omorganisation, varvid ny tjänst som renhållningschef inrättades och vissa kamerala arbetsuppgifter överfördes från räkenskaps- till renhållningsavdelningen. I anslutning härtill erhöi avdelningen egna lokaler. Avdelningen handhar även underhåll och skötsel av stadens bekvämlighetsinrättningar och från år 1942 har personalen vid dessa anläggningar underställt avdelningen.

Till avdelningen hör även Spånga—Lövsta järnväg.

Författningar. Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av k. mt 24 mars 1868, med ändr. (Kfb 1946: sid. 263; Kf 1947: nr 83). ÖÅ:s kung. 11 jan. 1869 med särskilda ordnings-

föreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, med ändr. (Kf 1948: nr 50, 1949: nr 28). Hälsovårdsstadgan 19 juni 1919, med ändr. (Kfh 1946: sid. 363; Kf 1951: nr 98). ÖÅ:s kung. 31 mars 1892 ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden (renhållningsstadgan), med ändr. (Kfh 1946: sid. 390). K. brev 22 jan. 1898 ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen, med ändr. 24 juli 1919 och 29 april 1932. Chefens för finansdep. brev till ÖÅ 4 okt. 1901 ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter. ÖÅ:s kung. 5 april 1905 ang. transport av avträdesorenlighet. Taxa för hämtning av latrin, fastställd av ÖÅ 7 febr. 1952 (Kf 1952: nr 2). Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätselnämndens andra avdelning 1 maj 1918 (Kf 1918: nr 26). ÖÅ:s kung. 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur hussopor. ÖÅ:s kung. 22 sept. 1939 ang. huvudstadens indelning i budningsdistrikt.

Stat år 1954. (Renhållning.) Utgifter: driftbudgeten 27,003,000 kr., dessutom förlagsmedel 2,000,000 kr., kapitalbudgeten engångs 163,000 kr., lånemedel, i linjen 2,181,000 kr., inom linjen 522,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 12,828,000 kr.

Renhållningschef (B 15).

Björkman, A. Å. V.; mottagningstid: 13,30—14.

Renhållningsinspektör (31).

Franzén, J. A.; mottagningstid: 10—11.

Kamrerare (26).

Neuendorff, H. G.

Biträdande inspektör (23).

Lundborg, F. A. F., *tf.*

Kammarsskrivare (21).

Jansson, K. G.

Inspektörsassistent (19).

af Uhr, J. O. R., tjl. (se nedan), *tf.* Söderberg, F. R.

Kontorsassistent (18).

Eriksson, E. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Söderberg, F. R., tjl. (se ovan), *tf.* Krosse, E. H. H.; Pernebrant, G. A. V.; Kihlmark, K. E.

Fyra kontorsskrivare.

Renhållningsstationerna.

Östra stationen

(omfattande Östermalm, Djurgården, Ladugårdsgärdet, Hjorthagen och Ekhamnen).

Ruddammsvägen 11, Ö.; t. 32 26 76, 33 62 23; kontorstid: 8,30—16,15.

Distriktsföreståndare (22).

Johnsson, C. M.

Förste kontorsskrivare (16).

Granemärk, f. Tenger, Laila E.

Västra stationen

(omfattande Norrmalm, Vasastaden, Kungsholmen och Essingeöarna).

Norrbackagatan 31, Va.; t. 33 99 62, 33 99 63, 33 99 64; kontorstid: 8,30—16,15.

Distriktsföreståndare (22).

Jägerdal, S. A.

Förste kontorsskrivare (16).

Lignell, B. O.

Södra stationen

(omfattande Södermalm och Staden Mellan Broarna).

Siargatan 14, Sö.; t. 43 38 19, 43 45 43, 43 15 18, 43 32 47; kontorstid: 8,30—16,15.

Distriktsföreståndare (22).

Skoglund, J. G. H.

Förste kontorsskrivare (16).

Ståhle, H. O.

Årstastationen

(omfattande Brännkyrka och Enskede församlingar).

Huddingevägen—Sockenvägen; t. 48 71 82, 49 70 50, 49 49 38; kontorstid: 8,30—16,15.

Distriktsföreståndare (22).

Bladh, M. W.

Förste kontorsskrivare (16).

Nyström, V. A. N.

Brommastationen

(omfattande Bromma och Spånga).

Drottningholmsvägen 314, Bromma; t. 26 15 74, 25 63 73; kontorstid: 8,30—16,45.

Distriktsföreståndare (22).

Lundborg, F. A. F., tjl. (se ovan), *tf.* af Uhr, J. O. R.

Förste kontorsskrivare (16).

Vakant.

Tjugnen tillsyningsmän, tre förmän, tre kanslibiträden. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1953 till 770 st.

Verkstaden.

Kellgrensgatan 14, K.; t. 22 20 20 (växel).

Ingenjörer.

Arvidson, T. A. S. (31); Högvist, S. H. (25); Planfeldt, A. (25).

Maskiningenjör (25).

Thorén, K. G. S.

Uderingenjörer (23).

Lindblom, S. F. V.; Krantz, P. O.

Kammarsskrivare (21).

Englund, N. A.

Konstruktör (21).

Myhrberg, C. G.

Ritare (19).

Nordstrand, B. D.; Lindblad, K. E.; Larson, A. E.

Nio förste verkmästare, en verkmästare, en förrådsmästare, en förste kontorsskrivare, sex kontorsskrivare, ett förrådsbiträde, två kanslibiträden, en värmeledningskötare. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1953 till 185 st.

Budningskontor.

Lilla Nygatan 5, C.; expeditionstid: 9—15.

Ett kontorsbiträde.

Sopförbränningsanläggningen vid Lövsta.

Hässelby villastad; t. 38 09 04 och 38 04 03; kontorstid: 9—16.

Förste maskinmästare (22).

Olsson, K. O. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Sjögren, L. O.

En maskinmästare, två verkmästare. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1953 till 82 st.

Bekvämlighetsinrättningar.

25 st. kabinett, av vilka ett hålles öppet endast sommartid och 106 st. urinoarer.

Två kabinettsvakter, nitton biträden.

Dessutom fyrtionio biträden avlönade enligt kollektivavtal.

Brandförsvaret.

(Brandkåren.)

Brandstationer: Johannes brandstation, Malmsskillnadsgatan 64, C.; t. »brandkåren» eller därest namnanropet är blockerat 10 15 20 för anmälan om eldsvåda samt tillkallande av sjukvagn vid olycksfall och sjukdomsfall, som fordrar omedelbar transport till sjukhus; eljest gruppnummer 22 77 00. Jämväl övriga brandstationer — med undantag för stationerna i Solhem och Hässelby — stå i förbindelse med brandförsvarets telefonväxel. Därjämte finnes direkt telefonförbindelse med polisstationerna genom polisverkets växel. Katarina brandstation, Tjörhovsgatan 9, Sö.; Kungsholmens brandstation, Kronobergs-gatan 2, K.; Östermalms brandstation, Artillerigatan 69, Ö.; Bromma brandstation, Ulvsundavägen 30, Bromma; Brännkyrka brandstation, Bäckvägen 1, Hägersten; Solhems brandstation, Adolf Rudbecks Väg 5, Spånga; t. 36 08 94; Hässelby brandstation, Brändövägen 7, Hässelby villastad; t. 38 06 40.

Redan de medeltida författningarna innehöll stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden mellan broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728; den senare innehöll uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande.

rens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Sedan brandstadga för rikets städer utfärdats den 8 maj 1874, lades grunden till huvudstadens nuvarande brandväsen, efter det att frågan här om stätt på dagordningen alltsedan 1858. Den 1 december 1874 beslöt nämligen stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, att för uttryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att bevilja medel till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmskillnadsgatan och den södra till nr 9 Tjärhovsgatan.

Den förutvarande civila brandkåren upplöstes den 15 november 1875. Den nyuppsatta kåren bestod vid samma års slut av brandchefen, brandlöjtnanten, 1 verkmästare, 1 fanjunkare, 2 sergeanter och 83 man. Under samma år godkände drätselnämndens dåvarande första avdelning ett förslag till upprättande av en brandtelegraf, vari ingingo ledningar från Katarina kyrka till södra kasernen, från Klara polisvaktkontor till brandchefens bostad och stationen vid Hötorget, emellan Skeppsholms-, Gustaf Adolfs torgs- och högvakterna samt rådhusstationen, från Kastellholmen till Skeppsholmsvakten samt från rådhusstationen till 5 brandskåp i staden inom broarna.

Förutnämnda brandstadga för rikets städer den 8 maj 1874 ersattes med brandstadgan den 15 juni 1923, innehållande bestämmelser för såväl städer som landsbygd.

På förslag av 1941 års brandförsvarsutredning ha samtliga författningsföreskrifter rörande rikets brandförsvar i fredstid numera samlats i brandlag och brandstadga den 15 juli 1944. De ändringar i tidigare föreskrifter, som genomförts, kunna sammanfattas i följande huvudpunkter:

1. Icke blott städer och därmed likställda samhällen utan även landskommunerna ha ålagts en ovillkorlig skyldighet att vidmakthålla ett brandförsvar, som tillfredsställer skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand.
2. Skogsbrandförsvaret har samordnats med brandförsvaret i övrigt.
3. En riksbrandinspektör samt länsbrandinspektörer ha tillsatts. Härutöver kunna finnas särskilda länsinspektörer för skogsbrandförsvaret.
4. I varje kommun eller för brandförsvaret bildat kommunalförbund skall finnas en brandstyrka (yrkesbrandkår, borgarbrandkår eller frivillig

brandkår). Kommun kan dock av länsstyrelsen erhålla befrielse från nämnda skyldighet, därest kommunen träffat avtal om släckningshjälp från kommunal eller frivillig brandkår i annan kommun.
- 5. I varje kommun (kommunalförbund) skola finnas brandchef samt, om skogsbrandförsvaret är ordnat för sig, även skogsbrandfogde. Brandchefens ställning har stärkts i åtskilliga avseenden.
- 6. Kommun är pliktig att giva brandchef och brandfogde skälig avlöning, att i erforderlig omfattning anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförsvar erforderliga anordningar (brandtorn och skog undantagna) samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand.
- 7. Brandsyn skall hållas och sotning verkställas i samtliga kommuner. Sotning å landsbygden behöver dock icke verkställas av auktoriserad skorstensfejare.
- 8. Regler ha givits om eldsläckningshjälp kommuner emellan.
- 9. Reglerna om brandtjänsteplikt ha utsträckt att gälla alla arbetsföra män och kvinnor mellan 16 och 65 år.
- 10. Vissa statsbidrag utgå till landskommunernas engångskostnader för brandförsvaret.

Enligt övergångsbestämmelserna till brandstadgan den 15 juli 1944 skulle förslag till ny brandordning ha upprättats och underställts länsstyrelsens (överståthållarämbetets) prövning senast den 1 januari 1947. För Stockholms vidkommande medgav emellertid k. m. t. efter framställning av gatunämnden en förlängning av respittiden till den 1 juli 1947. Den 16 juni 1947 beslöt också stadsfullmäktige att antaga och överståthållarämbetet för prövning och fastställelse underställa förslag till ny brandordning (Utl. 1947: nr 224). Med anledning av att staden ansökt om dispens från vissa bestämmelser kunde -- innan denna ansökan behandlats -- förslaget till brandordning icke fastställas. Sedan k. m. t. den 9 maj 1952 meddelat beslut i dispensfrågorna, återremitterade överståthållarämbetet förslaget till brandordning för därav föranledd översyn. Stadsfullmäktige ha därefter den 17 december 1953 antagit det överarbetade förslaget till ny brandordning (Utl. 1953: nr 385). Förslaget fastställdes av överståthållarämbetet den 15 januari 1954. Brandordningen trädde i kraft den 1 februari 1954.

Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter handhaves i Stockholm av *gatunämnden* såsom *brandstyrelse*.

Stadens brandstyrka består av yrkesbrandkåren, två borgarbrandkårer och reservbrandstyrkan.

Inom den ram, som de vid olika tidpunkter gällande författningsbestämmelserna angivit, har en betydande utveckling av huvudstadens brandförsvar ägt rum.

År 1884 erhöledo de båda huvudstationerna förbindelse med såväl Stockholms Bell-telefonaktiebolag som Stockholms allmänna telefonaktiebolag. Den 12 mars 1902 stationerades den första sjukvagnen på Johannes brandstation. Från och med år 1905 överflyttades uppdraget

att verkställa transport av döda eller sjuka djur från renhållningsverket till brandförsvaret. År 1912 påbörjades automobiliseringen av brandförsvarets fordon. Automobiliseringen var helt genomförd år 1916. Genom stadsfullmäktigbeslut den 11 december 1913 övergick brandkåren från att vara en värvad kår med treårig kontraktstid till en yrkeskår med pensionsrätt. År 1914 centraliserades samtliga riks- och Stockholmstelefonlinjer till Johannes brandstation och tillkom namnanropet »Brandkåren». År 1944 påbörjades ombyggnaden av brandteleggrafanläggningen till en kombinerad polistelefon- och brandalarmanläggning. År 1945 utrustades det första brandkårsfordonet med ultrakortvågsradio. Genom stadsfullmäktigbeslut den 17 mars 1947 genomfördes med verkan fr. o. m. den 1 april 1947 enhetliga regler för brandförmännens och brandmännens arbetstid, varigenom tjänstgöringen för dessa personalkategorier fastställdes att omfatta fyra dygn av nio. Fr. o. m. år 1948 erhöles även brandmästarna s. k. 4/9-tjänst.

Brandchefen utövar närmast under förvaltningsmyndigheten ledningen av stadens brandförsvaret och ansvarar för att detsamma är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därtill skyldig att iakttaga, vad brandlagen och brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandförsvarets befälhavare.

Brandchefen tillsättes av gatunämnden på viss tid, högst sex år, dock längst till utgången av den månad, varunder han uppnår den för tjänsten fastställda pensionsåldern. Övrigt befäl vid brandförsvaret anställes av nämnden tills vidare. Brandman utses av brandchefen.

Under brandchefen är brandförsvaret organiserat på fyra avdelningar: eldsläcknings-, brandtekniska, elektrotekniska och administrationsavdelningen.

Yrkesbrandkåren har numera sin personal fördelad på sex stationer, nämligen Johannes, Katarina, Kungsholmens, Östermalms, Bromma och Brännkyrka. Dessutom finnes i den fr. o. m. den 1 januari 1949 inkorporerade delen av Spånga-Hässelby tvenne borgarbrandkårer placerade vid Solhems brandstation: Adolf Rudbecks Väg 5 resp. brandstationen i Hässelby villastad: Brändövägen 7. Den 29 juni 1953 hava stadsfullmäktige bl. a. beslutat anvisa gatunämnden medel för uppförande av en ny brandstation i Enschede.

Till brandförsvarets förfogande stå, förutom den till civilförsvaret anskaffade motorspruteparken, f. n. 26 automobilmotorsprutor, 28 bogserbara motorsprutor och 42 andra för brandskyddsverksamheten avsedda autobiler. Härtill komma sjösprutorna S:t Erik och Phoenix samt reservsjösprutorna Starkodder och Vigor.

För tillkännagivande av eldsvåda finnes en brandteleggraf med å lämpliga ställen inrättade brandskåp, traktvis förbundna med brandstationerna. Överståthållarämbetet kungör två gånger om året, varest brandskåpen finnas uppsatta.

Brandsyn förrättas av brandchefen eller efter hans förordnande av annat brandbefäl. Eldstadsbesiktning utföres av skorstensfejare i samband med sotning. Genom kungörelse eller annorledes skall i förväg meddelande lämnas om tid, då brandsyn skall hållas.

Rörande sotning, se sid. 16.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör en del av brandförsvarets verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas f. n. 21 sjukvagnar och för djurtransporter (sjuka och döda djur) tvenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautobiler. (Se vidare under sjukhusdirektionen, sid. 478.)

Författningar. Brandlag 15 juli 1944 (Kf 1944: nr 91). K. brandstadga 15 juli 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 92, 1950: nr 15). K. m:ts kung. 30 juni 1947 om ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m. K. m:ts kung. 30 juni 1947 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m. Brandordning för Stockholm 15 jan. 1954 (Kf 1954: nr 1). Bestämmelser ang. uniforms-persedlar för brandkåren, fastställda av gatunämnden 15 dec. 1943. Ö. Å:s kung. 29 mars 1938 ang. stadens indelning i sotningstrakter, med ändr. Ö. Å:s sotningstaxa för Stockholm 12 nov. 1929, med ändr. (Kf 1951: nr 10, 56).

Stat år 1954. (Brandförsvaret.) Utgifter: driftbudgeten 8,947,958 kr. (därav engångs 363,446 kr.), dessutom förlagsmedel 245,000 kr.; kapitalbudgeten, länemedel inom linjen 1,190,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,703,495 kr.

Brandchef (B 16).

Arve, E. A. M. (förordn. t. o. m. ³⁰/₉ 1956); träffas å expeditionen, Malmsskillnadsgatan 64, C. (Johannes brandstation); t. 22 77 00: vardagar 13—15 (dag före sön- och helgdag 13—14).

Vice brandchef (35).

Skogsberg, J.-E.

Eldsläckningsavdelningen.

Brandchef samt vice brandchef.

Se ovan.

Brandkaptener (28).

Palmquist, W. H.; Hildebrand, B. E.; Lydén, S. T.; Hultqvist, S. E. H.; Sommar, E. R.

Brandmästare (20).

Braner, N. G.; Bridal, E. O.; Emilsson, O. E.; Gedeberg, N. V.; Gustafsson, N. T.; Jacobsson, S. H.; Karlsson, K. A.; Malmbrant, C. O.; Paulsson, K. H.; Petersson, F. V.; Sollenberg, H. A.; Sånne, C. A. L.; Thurlin, K. S..

Kårchef för Solhems borgarbrandkår (2,500 kr.).

Månsson, F. H. V.; t. 36 00 17.

Kårchef för Hässelby borgarbrandkår (1,500 kr.).

Karlsson, S. A.; t. 38 09 11.

Brandtekniska avdelningen.

Förste brandingenjör (35).

Strömdahl, I. F.

Biträdande brandingenjör (28).

Falk, C.-O. G.

Öververkmästare (22).

Ståhl, G. R.

Ritare (19).

Lundby, K. G. L.; Carlsson, C. G. V. A.

Elektrotekniska avdelningen.

Brandingenjör (33).

Kvarneby, H. B.

Biträdande ingenjör (25).

Lagergren, K. E.

Förste verkmästare (21).

Fernlöf, J. V. E.; Askeryd, A. G.

Kammarsskrivare (21).

Hellgren, J. Y.

Ritare (19).

Hesselgren, E. L.

Radiotekniker (18).

Englöf, N. T.

Administrationsavdelningen.

Kamrerare (26).

Ekblad, K. E. V., tjl., tf. Parwe, A. B. L.

Kontorsassistent (18).

Carsell, B. L.

Brandförman (17).

Westberg, Å. K. E. (handhar bl. a. beklädnadsförrådet samt kommenderingen av s. k. säkerhetsvakter vid offentliga föreställningar å teatrar m. m.).

Inom samtliga avdelningar sextiofem *brandförmän*, trehundraotjugufyra *brandmän*, fyrtio-två *borgarbrandmän*, fem *hantverkare*, fyra *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*, tre *kontorsbiträden*, trettio *linjemontörer*, varav sju avlönade enligt kollektivavtal, en *telefonist* samt åtta *städerskor*.

Personalläkare.

Wikander, L. O. S., prakt. läkare, Grev Turegatan 22, Ö.; t. 62 17 06; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30.

Stockholms stads kyrkogårdsnämnd.

Kyrkogårdsnämnden.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen 2, 4 tr. (postadress: postbox 4170, Stockholm 4; postgirokonto nr 546); t. 449355. Sessions-tid: i regel andra helgfria måndagen i varje månad kl. 17.

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravningsplatser inom staderna åstadkom en framtä till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815; dock kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 hektar, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enschede ett område om 14.80 hektar, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »ödra begravningsplatsen» (ifrågasvarande område benämnes numera »Sandsborgs-kyrkogården»). Denna begravningsplats utvidgades år 1912 med 77.90 hektar, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåvarande lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (benämnd »Skogskyrkogården») invigdes år 1920. År 1928 utökades Skogskyrkogården med c:a 11.50 hektar av den staden tillhöriga egendomen Skarpnäck.

Till främjande av eldbegängelsen som begravningsform omändrades ett å Sandsborgs-kyrkogården beläget gravkapell till eldbegängelseanstalt och användes i denna egenskap, under benämningen Sandsborgskrematoriet, fr. o. m. år 1931 och till år 1940, då det å Skogskyrkogården nyanlagda Skogskrematoriet togs i bruk. Efter stadsfullmäktiges beslut den 18 maj 1936 påbörjades samma år uppförandet av detta krematorium jämte kapellanläggning. Kostnaderna för anläggningen inklusive inventarier och konstnärlig utsmyckning uppgingo till 2,970,000 kr.

Den 21 juni 1943 hava stadsfullmäktige anvisat medel ur B. A. Danelii donationsfond till täckande av utgifterna för John Lundqvists uppställelsemonument å Skogskyrkogården.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatser förvaltning sin lösning genom inrättandet jämlikt kungl. förordning den 29 april 1886 av en kyrkogårdsnämnd, bestående av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektorerna utsedda ledamöter jämte lika många i enahanda ordning utsedda suppleanter. Denna nämnd övertog enligt kungl. brev s. å. även vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Efter framtä till kungl. förordning den 16 maj 1924 vården av de Stockholms stad tillhöriga eller åt staden upplåtna kyrkogårdarna förklarats utgöra för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att besörja. Samtidigt upphävdes förordningen den 29 april 1886 om kyrkogårdsnämnd i Stockholm fr. o. m. den 1 juni 1924. Den 23 maj 1924 utfärdades av k. m:t instruktion för *Stockholms stads kyrkogårdsnämnd*. Denna instruktion ersattes av nu gällande instruktion för kyrkogårdsnämnden, fastställd av överståthållarämbetet den 20 november 1940.

Kyrkogårdsnämnden har till uppgift att handhava förvaltningen av staden tillhöriga eller åt staden upplåtna begravningsplatser med allt vad därtill hör, ävensom övriga begravningsväsendet rörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Det åligger nämnden att uppgöra och till stadsfullmäktige för fastställelse överlämna förslag till bestämmelser angående avgifter och övriga villkor för nyttjanderätt till gravplats. Under kyrkogårdsnämnden lyder kyrkogårdsförvaltningen, vars chef är direktören.

Enligt instruktionen för kyrkogårdsnämnden består nämnden av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av [Stockholms domkapitel]¹⁾ samt fem av stadsfullmäktige. För ledamot, utsedd av domkapitlet, tillsättes för två år i enahanda

¹⁾ Numera domkapitlet i Stockholms stift.

ordning suppleant. För övriga ledamöter väljas för samma tidsperiod fem suppleanter av stadsfullmäktige. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Direktören äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Under kyrkogårdsnämndens förvaltning stå två begravningsplatser, nämligen norra begravningsplatsen och södra begravningsplatsen, den senare bestående av tvenne områden, Sandsborgskyrkogården och Skogskyrkogården. Å norra begravningsplatsen finnes ett gravkapell (förutom ett å katolska och ett å mosaiska församlingarnas begravningsplatser). Å Skogskyrkogården finnas Heliga Korsets kapell, som jämte Trons kapell och Hoppets kapell utgör Skogskyrkogårdens huvudkapellanläggning med tillhörande krematorium, samt Skogskapellet och Uppståndelsekapellet och å Sandsborgskyrkogården Sandsborgskapellet. Antalet gravkapell å södra begravningsplatsen är sålunda sammanlagt sex. Å norra begravningsplatsen finnes ett Svenska eldbegängelseföreningen tillhörigt krematorium med jordfästningskapell och kolumbarium.

De av katolska och mosaiska församlingarna anlagda särskilda begravningsplatserna inom norra begravningsplatsens område stå icke under kyrkogårdsnämndens förvaltning.

Författningar. Instruktion för Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 61). Instruktion för kyrkogårdsnämndens [kamrerare] direktör, antagen av nämnden 3 nov. 1936. Instruktion för de hos Stockholms stads kyrkogårdsnämnd anställda organisterna och deras ställföreträdare, fastställd av kyrkogårdsnämnden 15 sept. 1931. K. brev 27 aug. 1886 ang. gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser, utg. av kyrkogårdsnämnden i mars 1951. Taxa å avgifter för nyttjanderätt till gravplatser å stadens begravningsplatser, godkänd av SF 19 mars 1945. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser, gällande fr. o. m. 1 juli 1945. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å Stockholms norra och södra begravningsplatser, beslutad av kyrkogårdsnämnden 26 juni 1951.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 5,411,200 kr. (därav engångs 167,325 kr.), kapitalbudgeten 255,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 2,104,275 kr.

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

*Britth, L. G., statskommissarie.

Övriga ledamöter.

*Danielsson, J. E. V., kyrkoherde (utsedd av domkapitlet).

*Alderin, E. K., typograf, stadsfullm.

Killander, V. Å., direktörsassistent.

Larson, Berta M., föreståndarinna, stadsfullm.

Persson, O. J., parkarbetare.

Suppleanter.¹⁾

*Lund, B. A., kyrkoherde, stadsfullm. (utsedd av domkapitlet).

*Björkhammar, S. A., ombudsman.

Englund, P.-O., redaktör, stadsfullm.

Ryderberg, Ingrid, socialvårdsstyser.

*Sjönell, P. B. G., direktör.

Wirén, f. Franzén, E. Maria, fru.

Sekreterare (840 kr.).

Martin, J. H., stadsplanesekreterare (se sid. 162).

Tjänstedelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; Alderin, E. K.; Britth, L. G.

Revisorer.

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 192).

Kyrkogårdsförvaltningen.

Nämndens expedition.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen 2, 4 tr. (postadress: postbox 4170, Stockholm 4; postgirokonton nr 546); t. 44 93 55 (växel); expeditionstid: helgfria dagar 10—14, 30, lördagar och dag före helgdag 10—14, under april måndag—fredag även 16,30—18.

Direktör (B 13).

Attermark, J. H. T. (förordn. t. o. m. ³⁰/11 1956); mottagningstid: 10—11.

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola ledamöterna hrr Alderin och Persson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna fru Wirén och fröken Ryderberg i nu nämnd ordning samt vice ordföranden, hr Killander och fröken Larson i första hand ersättas av suppleanterna hrr Björkhammar, Englund och Sjönell i nu nämnd ordning. Därest denna ordning icke kan upprätthållas, skola de av stadsfullmäktige valda suppleanterna inträda efter tjänstetid i nämnden, resp. levnadsålder eller i följande ordning: 1) hr Björkhammar, 2) hr Englund, 3) fru Wirén, 4) hr Sjönell samt 5) fröken Ryderberg.

Kamrerare (26).

Fors, M. W.; träffas säkrast 10—11.

Biträdande ingenjör (25).

Murhammar, S. I. G.; t. 49 25 80.

Kammarskrivare (21).

Johansson, f. Whitlock, Irma E.; Eriksson, C. I.

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Askner, f. Westermarck, D. E. (Lisa).

Förste kontorsskrivare (16).

Södergren, Wera F. E.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m. (7,884 kr.).

Wahlman, J. I.; träffas helgfria tisdagar 16,30—18 och fredagar 10—11,30 samt under tiden april—juni även helgfria måndagar och torsdagar 10—11,30.

En ritare, två kontorsskrivare, två kansli-biträden, fyra kontorsbiträden, två telefonister, ett expeditiionsvaktsbiträde.

Norra begravningsplatsen.

Solna (postadress: Stockholm 6); t. 27 26 40 (växel); expeditionstid: helgfria dagar 10—17, lördagar och dag före helgdag 10—15.

Kyrkogårdsinspektör (23).

Lindström, N. W.

Kontorsassistent (18).

Bolming, N. O. G.

En *förste verkmästare*, en *förste trädgårdsmästare*, fem *trädgårdsmästare*, en *biträdande verkmästare*, en *biträdande trädgårdsmästare*, ett *kansli-biträde* ett *kontorsbiträde*.

Dessutom *arbetare* (vintern lägst 52, sommaren högst 123) och *arbeterskor* (vintern lägst 3, sommaren högst 188).

Södra begravningsplatsen.

Enskede; t. 49 25 80 (växel); expeditionstid: helgfria dagar 10—17, lördagar och dag före helgdag 10—15.

Kyrkogårdsinspektör (23).

Gustafsson, K. G.; träffas helgfria dagar 10—11.

Kontorsassistent (18).

Östedt, F. H.

En *förste verkmästare*, tre *förste trädgårdsmästare*, tre *trädgårdsmästare*, en *krematorieföreståndare*, en *biträdande krematorieföreståndare*, en *biträdande verkmästare*, en *biträdande trädgårdsmästare*, sju *krematoriebiträden*, ett *kansli-biträde*, två *kontorsbiträden*.

Dessutom *arbetare* (vintern lägst 53, sommaren högst 92) och *arbeterskor* (vintern lägst 7, sommaren högst 228).

Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse och i samband därmed stående institutioner m. m.

Idrotts- och friluftsstyrelsen.

*Hantverkargatan 26, 3 tr., K.; tel.: se
nedan expeditionen.*

Stockholmsolympiaden år 1912 kan anses hava medfört idrottens genombrott i det allmänna folkmedvetandet i Sverige. Därefter har det blivit en allt viktigare kommunal uppgift att understödja sammanslutningar med idrottslig verksamhet på sitt program.

Innan staden inrättade ett särskilt organ för handläggningen av hithörande ärenden, beviljade stadsfullmäktige anslag till skilda förvaltningar för bad- och idrottsändamål. Sålunda anlades under 1920-talet för stora belopp såsom nödhjälpsarbeten badanläggningar och idrottsplatser av fastighetsnämnden, mindre idrottsplaner, lekplaner och källbackar av gatunämnden, lekplaner i anslutning till skolorna av folkskoleledningen samt skridskobanor av gatunämnden och folkskoleledningen. Dessutom beviljades anslag under en särskild statuttitel »Övriga bidrag till främmande inrättningar» till gymnastikverksamhet och för anordnande av simundervisning samt till underhåll och skötsel av idrottsplatser och skridskobanor. Med hänsyn till önskvärdenheten av att frågor om beviljande och disponerande av anslag för ifrågasvarande ändamål bleve likformigt och enhetligt behandlade, uppdrog stadskollegiet år 1927 åt en kommitté att framlägga förslag angående den framtida beredningen av dessa frågor. Denna idrottskommitté avgav sitt betänkande den 26 november 1928 (Utl. 1929: nr 68), vari den föreslog, att för handläggning av stadens idrotts- och badfrågor måtte tills vidare för vinnande av ytterligare erfarenheter inrättas en särskild, under folkskoleledningen sorterande idrottskommision. Sedan gatunämnden och folkskoleledningen i yttranden häröver föreslagit, att berörda ärenden måtte uppdragas åt en självständig myndighet, beslöt stadsfullmäktige den 4 mars 1929 att för ändamålet inrätta en Stockholms stads idrottsstyrelse. Instruktionen för den nya styrelsen fastställdes av k. m:t den 26 april 1929 och trädde i kraft den 1 maj samma år.

Friluftslivets ökade utbredning och behovet av stadens medverkan till främjande och tryg-

gande av befolkningens möjligheter att idka friluftsliv föranledde stadskollegiet att år 1936 tillsätta en särskild friluftskommitté, som den 5 oktober 1938 avgav sitt betänkande (Utl. 1939: nr 65), innehållande en allmän plan för stadens friluftsförande åtgärder. Genom stadsfullmäktiges beslut den 20 februari 1939 uppdrogs åt idrottsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som framlagts i friluftskommitténs betänkande, under benämningen *Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse*, handhåva även stadens friluftsverksamhet. Instruktion för styrelsen i dess utvidgade form fastställdes av överståthållarämbetet den 20 november 1940 och trädde i kraft den 1 december samma år.

Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse handhar förvaltningen av stadens för idrott, lekar, bad och friluftsverksamhet avsedda anläggningar, i den mån de icke enligt gällande författning eller särskilt beslut av stadsfullmäktige tillhöra annan myndighets förvaltning, samt handlägger övriga härmed sammanhängande frågor, vilkas vård överlämnas åt styrelsen av stadskollegiet.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter för styrelsens ledamöter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Styrelsen utser vid början av varje tjänstgöringsår inom sig en vice ordförande. Vid sammanträde med styrelsen äger direktören närvara och deltaga i överläggning med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad i protokollet. För handläggning av vissa ärenden har styrelsen inom sig utsett särskilda ekonomiska, idrotts- och friluftsspecialiserade samt delegerade för instruktions- och ungdomsverksamhet (se sid. 211). Chef för styrelsens kontor och anläggningar är direktören.

För särskilda arbetsuppgifter äger styrelsen påkalla biträde av vederbörande stadsmyndigheter. Sådant biträde lämnas av kammarkontoret med styrelsens bokföring.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 55).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 9,356,536 kr. (därav engångs 2,115,607 kr.), dess-

utom förlagsmedel 550,093 kr., kapitalbudgeten 109,000 kr. (engångs), lånemedel, i linjen 521,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,547,250 kr.

Idrotts- och friluftsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Malm, A. B., direktör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Edstam, A. M. (Anna-Maja), extra folkskolinsektör, stadsfullm.

Karlsson, Hans G. B., ombudsman, stadsfullm.

***Nordenfelt, B.**, redaktör.

***Wahrolén, J. I.**, direktör.

***Wide, E. E.**, överlärare, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

***Berggren, T. E. J.**, försäljningschef.

***Claesson, G. H.**, ombudsman.

Elbe, A. M., typograf.

***Gudmundson, E.**, seminarie lärare.

Lundström, Å., tjänsteman.

Rahmqvist, K. V., folkskollärare.

Sekreterare (2,640 kr.).

Almgren, E. V., direktör (se sid. 527).

Idrotts- och friluftsstyrelsens delegerade m. m.

Ekonomidelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Karlsson, Hans G. B.**;

Malm, A. B., vice ordf.; **Rahmqvist, K. V.**;

Wahrolén, J. I.

Friluftstdelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Claesson, G. H.**; **Edstam,**

A. M. (Anna-Maja); **Karlsson, Hans G. B.**;

Nordenfelt, B.; **Wahrolén, J. I.**, vice ordf.

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall för ledamöterna suppleanterna inträda i följande ordning: för ordföranden och ledamöterna hrr Wide och Karlsson, suppleanterna hrr Elbe, Lundström, Claesson, Rahmqvist, Gudmundson och Berggren, för vice ordföranden och ledamöterna fröken Edstam och hr Nordenfelt suppleanterna hrr Rahmqvist, Gudmundson, Berggren, Elbe, Lundström och Claesson samt för ledamöterna hr Wahrolén suppleanterna hrr Berggren, Rahmqvist, Gudmundson, Elbe, Lundström och Claesson.

Idrottsdelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Berggren, T. E. J.**; **Edstam, A. M.** (Anna-Maja); **Elbe, A. M.**; **Rahmqvist, K. V.**; **Wide, E. E.**, vice ordf.

Delegerade för instruktions- och ungdomsverksamhet.

Wide, E. E., ordf.; **Edstam, A. M.** (Anna-Maja); **Lundström, Å.**; **Nordenfelt, B.**, vice ordf.; direktören.

Styrelsen för Östermalms idrottsplats. (Jfr sid. 212 och 571.)

Ordförande (utsedd av stadskollegiet): **Berglund, H. J.**, borgarråd, stadsfullm.

Övriga ledamöter: **Lundström, Å.**, tjänsteman, **Berggren, T. E. J.**, försäljningschef (utsedd av idrotts- och friluftsstyrelsen); **Bratt, J. L.**, f. d. kammarrättsråd, **Rude, K. F. R.**, major (utsedda av Sveriges centralförening för idrottens främjande).

Revisorer.

Gemensamma för folkskoledirektionen m. fl. (se sid. 363).

Idrotts- och friluftsstyrelsens kontor.

Hantverkargatan 26, 3 tr., K.; t. 54 06 20; expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).

Stat år 1954. (Central förvaltning.) Utgifter: driftbudgeten 1,135,576 kr. (därav engångs 339,857 kr.).

Direktör (B 16).

Magnusson, O. M. R. (förordn. t. o. m. ³¹/8 1955); mottagningstid efter överenskommelse.

Kansliavdelningen.

Sekreterare (31).

Franzén, R. M.

Kammarskrivare (21).

Bock, A. S.

Förste kontorsskrivare (16).

Helgstrand, f. Lindblom, E. Iris, tj. (se sid. 212), *tf. Engström, Karin M.*, registrator.

Kontorsskrivare (13).

Engström, Karin M., tj. (se ovan), *tf. Strand, f. Thorsell, G. Essie.*

Kameralavdelningen.

Kamrerare (28).

Ljungman, C. G.

Förste kammarsskrivare (23).

Lindberg, A., tjl. (se sid. 213), *tf.* Ribæus, f. Spjuth, Eva G.

Kontorsassistenter (18).

Löwgren, E. A., tjl. (se sid. 219), *tf.* Helgstrand, f. Lindblom, E. Iris; Wistedt, J. H., tjl. (se sid. 213), *tf.* Skogh, f. Allenius, A. Alice.

En *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*, fem *kontorsbiträden*, två *expeditionsvakter*, en *telefonist*.

Tekniska avdelningen.

Arbetschef (35).

Swenning, R.

Ingenjörer.

Svenson, B. A. (31); Fröling, K. W. F. (26).

Underingenjör (Ex. 23).

Vakant, *tf.* Nyström, N. J. A.

Konstruktör (21).

Blomkvist, E. V.

Förste verkmästare (21).

Holm, G. H. L.; Eklind, H. A.

Verkmästare (18).

Vakant.

Mättningsförmän (16).

Platin, C.-G.

Två *verkmästarbiträden*, ett *förrådsbiträde*, en *kontorsskrivare*, ett *kanslibitråde*, ett *ritbiträde*, två *mättningsbiträden*.

Anläggningar för utomhusidrott.

I Stockholm finnas f. n. sexton större *idrottsplatser*, nämligen Stadion samt Östermalms, Johanneshovs, Hammarby, Kristinebergs, Stadshagens, Hjorthagens, Zinkensdamms, Enskede, Älvsjö, Aspuddens, Stora Mossens, Ångby, Stora Essingens, Mälardjerdens och Årsta idrottsplatser. Härtill komma, efter inkorporeringen av förutvarande Spånga socken, Hässelby och Bromstens idrottsplatser samt Spånga idrottsplats (Gläntan). Av dessa äro Stadion och Östermalms idrottsplats anlagda å staten tillhöriga områden samt de övriga belägna å Stockholms stad tillhörig mark.

Stadion förvaltas av stadionsstyrelsen.

Östermalms idrottsplats, som är anlagd av Sveriges centralförening för idrottens främjande, förvaltas — i enlighet med av stadsfullmäktige för beviljande av anslag till idrottsplatsens ombyggnad föreskrivet villkor — av en särskild styrelse, i vilken stadskollegiet utser en ledamot, tillika ordförande, samt idrotts- och friluftsstyrelsen och centralföreningen vardera två ledamöter (jfr ovan sid. 211). Styrelsens förvaltning skall vara underkastad revision av stadens revisionskontor och två revisorer, av vilka idrotts- och friluftsstyrelsen och centralföreningen vardera utse en.

Staden lämnar ett årligt bidrag till kostnaderna för underhåll och skötsel av idrottsplatsen, under villkor att stadens skolor dom tillförsäkras viss dispositionsrätt till densamma (jfr sid. 571).

Hammarby idrottsplats, som är belägen å ett staden tillhörigt område invid Hammarbyleden, är utarrenderad till Hammarby idrottsförening, som har att på egen bekostnad underhålla idrottsplatsen med byggnader och övriga anläggningar. Staden lämnar årligt bidrag till idrottsplatsens underhåll, under villkor att viss skolor ungdom beredes kostnadsfritt tillträde till densamma (jfr sid. 571).

Kristinebergs, Stadshagens, Hjorthagens, Zinkensdamms, Johanneshovs, Enskede, Älvsjö, Aspuddens, Stora Mossens, Stora Essingens, Mälardjerdens, Ångby och Årsta idrottsplatser (se sid. 213), vilka tillkommit medelst å stadens stat anvisade anslag, förvaltas av idrotts- och friluftsstyrelsen. I fråga om idrottsplatserna inom Spånga skötes driften av lokala idrottsföreningar med ekonomiskt stöd av styrelsen.

Förutom nu nämnda idrottsplatser finnes ett antal *bollplaner*, bland vilka de i Vasaparken samt invid Eriksdals och Skarpnäcks skolor och vidare de i Blommensberg, Gröndal, Gubbängen, Hammarbyhöjden, Hägerstensåsen, Marichäll, Midsommarkransen, Olovslund, Riksby, Stureby, Södertörn, Tallkrogen, Tantolunden, Traneberg, Västberga, och Örby äro de största. Därjämte har idrotts- och friluftsstyrelsen lämnat ekonomiskt bidrag till idrottsorganisationer, vilka anlagt idrottsplaner på mark, som avgiftsfritt eller mot lågt arrende upplåtits av staden. För idrottsutövning användas även de *lekplaner*, som äro belägna i stadens parker, i koloniträdgårdsområdena, vid folkskolorna eller å andra lämpliga ställen. Genom arbetslöshetsnämndens försorg hava bollplaner anlagts i koloniträdgårdsområden i Svedmyra och Årsta. Sammanlagda antalet boll- och lekplaner, som äro i bruk, utgör omkring 50 st. I samband med visst markavtal mellan kronan och staden har på Ladugårdsgärdet mark ställts till förfogande för idrottsändamål. Under 1948—1949 har här iordningställts ett *sportfält* om c:a 60,000 m², vilket invigdes i samband med Lingiaden somma-

ren 1949. Det av idrotts- och friluftsstyrelsen sedan den 1 januari 1947 förvaltade Skarpnäcks flygfält har intill 1949 varit upplåtet för glid- och segelflygverksamhet samt för motortävlingar. Under 1948 har inom flygfältets område dels uppförts provisoriska omlädnadsutrymmen dels ock anskaffats monteringsbara anordningar för olika bollspel. Invigning av flygfältet som sportfält för allmänheten ägde rum den 15 maj 1949. Under år 1952 har sportfältet kompletterats med en motorterrängbana för ungdom jämte en trimningsverkstad i anslutning till banan.

Staden har under senare år medverkat till anläggandet av *tennisbanor*, ehuru i begränsad utsträckning och endast med avseende på utebanor. Vid det av staden anordnade Erikdalsbadet finnas sex dylika banor, vilka i likhet med anläggningen i övrigt äro utarrenderade till sim- och idrottsklubben Hellas. Tre tennisbanor i Södra Ångby äro av staden utarrenderade till Ångby tennisklubb, två i Hjorthagen till Stockholms korporationsidrottsförbund. Å området för Kristinebergs idrottsplats finnas tio tennisbanor i enskild ägo. Därjämte hava anlagts fem tennisbanor i Smedslätten, tre i Enskede, tre i Mälarhöjden, två vid Flatenbadet samt en vid Älvsjö idrottsplats, vilka anläggningar förvaltas av idrotts- och friluftsstyrelsen och upplåtas dels till tennisorganisationer, dels direkt till allmänheten. Ytterligare en tennisbana finnes i Gustav Adolfsparken, en i Årsta samt en i Hässelby.

Uppgifter angående avgifterna å ifrågakvarande anläggningar kunna erhållas å idrotts- och friluftsstyrelsens kontor.

Genom styrelsens försorg anordnas *skridskobanor* dels å vissa av styrelsens idrottsplatser och bollplaner, dels i parker, dels ock vid sådana stadens folkskolor, som äro belägna på större avstånd från de allmänna skridskobanorna. Under vintersäsongen anläggas omkring 160 sådana banor. Dessutom lämnar staden bidrag till anordnande av ett antal för allmänheten upplåtna, enskilda skridskobanor under villkor att barn i stadens skolor hava fritt tillträde till banorna. På idrottsplatser och annorstädes iordningställas 13 ishockeybanor och 3 hockeybockeybanor med belysnings- och andra anordningar. Vidare underhållas omkring 120 kalkbackar i stadens parker och förstäder.

Stat år 1954. (Idrottsplatser m. m.) Utgifter: driftbudgeten 4,001,014 kr. (därav engångs 1,154,550 kr.), dessutom förlagsmedel 226,580 kr.; kapitalbudgeten 72,000 kr. (engångs); inkomster: driftbudgeten 168,200 kr.

Inspektör (26).

(För idrottsplatsavd.)

Dahlin, T. J., tjl. (se sid. 123), *tf.* Lindberg, A.

Kammarsskrivare (21).

Ribæus, f. Spjuth, Eva G., tjl. (se sid. 212), *tf.* Wistedt, J. H.

Förste kontorsskrivare (16).

Åkerman, H. M. F.

En kontorsskrivare, ett kanslibiträde, ett kontorsbiträde.

Idrottsplatser.¹⁾

Kristineberg.

Kristineberg, K.; t. 50 95 15.

Stora Essingen.

Essingestråket, K.; t. 53 97 90.

Föreståndare (17).

Hertzell, S. E. T., för Kristinebergs och Stora Essingens idrottsplatser.

Stadshagen.

Stadshagen, K.; t. 50 05 25.

Vasaparken.

Tel. 30 30 66.

Föreståndare (17).

Eriksson, A. L., för Stadshagens idrottsplats och Vasaparkens bollplan.

Hjorthagen.

Jägmästargatan, Hjorthagen; t. 61 05 01.

Mattens bollplan.

Vanadisvägen 14, Va.; t. 31 55 55.

Föreståndare (17).

Ekberg, A. O., för Hjorthagens idrottsplats och Mattens bollplan.

Zinkensdamm.

Ringvägen 16, Sö.; t. 42 24 90.

Föreståndare (17).

Bengtson, K. A.

Johanneshov.

Nynäsvägen, Enskede; t. 48 20 70.

Årsta.

Sköntorpssvägen, Johanneshov; t. 48 47 34.

Föreståndare (17).

Nilson, G. A., för Johanneshovs och Årsta idrottsplatser.

Enskede.

Handelsvägen, Enskede; t. 49 16 85.

Föreståndare (17).

Bastholm, E. A.

¹⁾ Idrottsanläggningar i Spånga äro ej medtagna i denna förteckning.

Älvsjö.

Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 12 33.

Föreståndare (17).

Nylander, E. T.

Aspudden.

Aspudden, Hägersten; t. 45 05 75.

Föreståndare (17).

Strähle, B. E. R.

Mälarhöjden.

Södertäljevägen, Hägersten; t. 46 11 18.

Föreståndare (17).

Crammer, C. H. V.

Stora Mossen.

Västerled, Bromma; t. 25 35 27.

Föreståndare (17).

Björkman, E. G.

Ängby.

Vultejevägen, Bromma; t. 37 36 72.

Föreståndare (17).

Carlson, G. E. H.

Sportfält.

Skarpnäck.

Tel. 59 09 02.

Föreståndare (17).

Hertzell, N. G. (se även sid. 219).

Ladugårdsgärdet.

Tel. 61 06 40.

Tennisbanor.

Smedslätten.

*Älviksvägen—Djurklouvägen, Bromma;
t. 25 05 22.*

Hjorthagen.

Jägmästargatan, Hjorthagen; t. 60 83 83.

Enskede.

Handelsvägen, Enskede; t. 49 16 85.

Älvsjö.

Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 12 33.

Mälarhöjden.

Södertäljevägen, Hägersten; t. 46 11 18.

Flatenbadet.

Stockholm 20; t. 93 01 00.

Bad, lokaler för inomhusidrott samt föreningslokaler.

Under idrotts- och friluftsstyrelsens förvaltning äro ställda följande bad, lokaler för inomhusidrott och föreningslokaler:

Vanadisbadet, beläget i Vanadislunden, är ett bassängbad med renat och uppvärmt vatten. Det sistnämnda möjliggör längre badsäsong än vid övriga friluftsbad, nämligen från mitten av maj till omkring mitten av september.

Eriksdalsbadet är anordnat å en förut av vattenledningsverket disponerad tomt med användande av där befintliga forna filterbassänger m. m. Badet är utarrenderat till sim- och idrottsklubben Hellas. Stadsfullmäktige beslöt å år 1939 anläggandet av ett nytt friluftsbad i Eriksdalslunden enligt ett av styrelsen framlagt förslag. Detta beslut har emellertid ännu ej kunnat genomföras.

Flatenbadet, beläget vid sjön Flaten i Enskede, är Stockholms största strandbad med en badstrand av ca 1,200 meters längd. Inom anläggningen finnas även två tennisbanor, idrotts- och lekfält samt tältområde. Sedan sommaren 1935 anordnas vid badet särskilda bad för barn. Barnen färdas under tillsyn av ledare till och från badet i abonnerade bussar. Vid badet anordnas simundervisning och lekar, varjämte varje barn erhåller en portion mjölk och bröd.

Erstaviksbadet är ett strandbad vid Erstavikens norra strand.

Ågestabadet och Farstanåsets friluftsbad äro två strandbad i sjön Magelungen.

Älvsjöbadet invid Huddingevägen i Älvsjö är ett bassängbad med renat vatten.

Långsjöbadet är ett strandbad i Långsjön, Brännkyrka.

Mälarhöjdens friluftsbad vid Jakobsberg i Sättravägens förlängning omfattar förutom strandbadet även ett tältområde.

Vårbybadet är ett strandbad i Mälaren vid Vårbyfjärden. Badet är utarrenderat.

Tranebergsbadet, nära Tranebergsbrons östra landfäste, är ett strandbad utarrenderat till enskild organisation.

Stora Essingens friluftsbad är ett strandbad i Mälaren.

Solviksbadet nära Smedslätten är ett strandbad vid Mälaren.

Kallbadhuset vid Kyrksjön i Bromma är utarrenderat.

Ängbybadet är ett strandbad i Södra Ängby vid Mälaren.

Kanaanbadet, ett strandbad i Grimsta vid Mälaren, är i första hand anordnat såsom bad för barn från de norra och västra delarna av staden på liknande sätt som viss del av Flatenbadet för de övriga delarna av staden.

Inom Spånga finnes ett mindre strandbad i Håsselby och ett vid Lövsta intill Spånga ungdomsgård, båda vid Mälaren.

Forsgrénas badet, som togs i bruk hösten 1939, är ett gemensamhetsbad med en bassäng om $12 \times 33\frac{1}{3}$ meter samt omklädningsutrymmen för 480 badgäster samtidigt. Vid tävlingar finnes plats för 1,000 åskådare.

Liljeholmsbadet är en flytande anläggning, förlagt till Liljeholmsviken invid Hornstull. Det har en bassäng å $6 \times 16,67$ meter.

Det i Aspudden belägna varmbadhuset har en bassäng om 6×15 meter samt karbad. Ett mindre varmbadhus utan bassäng finnes även i Älvsjö.

Badanläggningarna i Mälarhöjdens, Hjorthagens, Bällstalunds, Örby, Enskede och Storkyrkoförsamlingens skolor äro vissa tider, då de ej äro erforderliga för skolornas behov, upplåtna för allmänheten. Hjorthags- och Örbybaden äro tills vidare stängda. Förvaltningen av dessa bad, i den mån de äro avsedda för allmänheten, handhaves av styrelsen. Dessutom finnes en mindre bastu i Håsselby.

Staden lämnar bidrag till *simundervisning* samt *undervisning i livräddning* åt elever vid vissa av huvudstadens undervisningsanstalter. Därjämte meddelar idrotts- och friluftsstyrelsen kostnadsfri simundervisning vid samtliga friluftsbad.

Idrotts- och friluftsstyrelsen handhar förvaltningen av följande *gymnastik- och idrotts-hallar*.

Eriksdalshallen öppnades hösten 1939. Hallen inrymmer två banor om 22×43 meter resp. 17×38 meter samt en mindre bastu. Antalet fasta åskådarplatser utgör 2,134, varav 1,144 sittplatser. Vid vissa arrangemang kan antalet platser utökas med ytterligare 1,236 sittplatser och 600 ståplatser.

Vasa gymnastikhall är en kommunal gymnastikanläggning avsedd främst för den frivilliga gymnastiken. Hallen är inrymd i Vasa realskolas byggnad. I den mån anläggningen icke tages i anspråk för gymnastik upplåtes densamma för tennis och andra bollspel.

Forsgrénas gymnastikhallen, som står i direkt förbindelse med Forsgrénas badet är inredd jämväl för handboll och tennisspel. Salens golvyta mäter $16,5 \times 36$ meter. En mindre åskådarläktare rymmer 120 personer.

För gymnastikändamål lämnar staden bidrag till enskilda sammanslutningar (jfr sid. 571).

Stadsfullmäktige hava anvisat medel för anläggande av bad och idrottslokaler i Nya Elementarskolan i Åkeshov. Hösten 1949 kunde en scoutlokal, fyra kansli- och idrottsföreningar, ett mindre sammanträdesrum samt en provisorisk gymnastiksal tagas i bruk. Gymnastiksalen disponeras av läroverket medan övriga lokaler

upplåtas av styrelsen till scout- och andra ideella organisationer inom Bromma.

Stat år 1951. (Idrottsbuss och bad.) Utgifter: driftbudgeten 2,316,913 kr. (därav engångs 192,700 kr.), dessutom förlagsmedel 276,114 kr., kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 40,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 969,250 kr.

Badinspektör (26).

Hjort, A. L.; Medborgarhuset, Medborgarplatsen, Sö.; t. 42 00 06.

En kontorsskrivare, ett kanslibiträde, en expeditionsvakt.

Varmbad.

Forsgrénas badet.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen, Sö.; t. 40 11 02 (kontor), 40 07 05 (kassan).

Två *förste badmästare*, en *siminstruktör*, fyra *badmästare*, en *förrädsföreståndarinna*, två *kontorsbiträden* (kassörskor), åtta *badassistenter* samt *biträdes- och städsköpersonal*.

Liljeholmsbadet.

Liljeholmsviken (vid Hornstull), Sv., t. 68 67 80.

En *förste badmästare*, en *badmaskinist*, två *kontorsbiträden* (kassörskor).

Älvsjö varmbadhus.

Johan Skyttes Väg 232, Älvsjö; t. 47 17 20.

En *badföreståndarinna*.

Aspuddsbadet.

Schlytersvägen 53, Hägersten; t. 45 00 11.

En *badmaskinist* (tillika *badmaskinist* i Älvsjö varmbadhus), en *badföreståndarinna*.

Mälarhöjdsbadet.

Mälarhöjdens nya folkskola, Hägersten.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

Bällstalundsbadet.

Bällstalunds folkskola, Mariehäll.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

Enskedebadet.

Enskede folkskola, Stockholmsvägen 30, Enskede.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

Storkyrkans folkbad.

*Storkyrkans folkskola, Svartman-
gatan 20—22, C.*

En baderska.

Hässelby bastu.

Brändövägen 7, Hässelby villastad.

Friluftsbad.

Vanadisbadet.

*Vanadislunden (ing. från Sveavägen),
Va.; t. 30 12 11.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *biträdande badföreståndare*, två *sim-
lärare*, en *expeditionsföreståndarinna*, tre
kassörskor, en *garderobsföreståndarinna*,
tre *garderobsvakter* samt *städerskepersonal*.

Tranebergsbadet.

Fredhäll (vid Snoilskyvägen), K.
Utarrenderat (se sid. 214).

Eriksdalsbadet.

*Eriksdalslunden (ing. från Ringvägen 96),
Sö.; t. 41 11 38.*

Utarrenderat (se sid. 214).

Flatenbadet.

Stockholm 20; t. 93 01 00.

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
tre *simlärare*.

Barnbadet; t. 93 02 35.

Farstanäsets friluftsbad.

Södertörns villastad; t. 94 14 45.

Under badsäsongen en *badföreståndare*.

Älvsjöbadet.

Invid Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 15 07.

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
två *simlärare*, två *kassörskor*, två *garde-
robsvakter* samt *städerskepersonal*.

Ågestabadet.

Södertörns villastad; t. 94 18 02.

Under badsäsongen en *badföreståndare*.

Långsjöbadet.

*Sjöstigen (invid Långsjöplan), Älvsjö;
t. 47 21 60.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.

Mälarhöjdens friluftsbad.

*Nordväst om Jakobsbergs gård, Häger-
sten; t. 46 12 71.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
tre *simlärare*.

Vårbybadet.

Vårby; t. 46 73 01.

(Utarrenderat.)

Solviksbadet.

Smedslätten, Bromma; t. 25 04 00.

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
två *simlärare*.

Ängbybadet.

*Färjestadsvägen (Södra Ängby), Brom-
ma; t. 37 08 76.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
fyra *simlärare*.

Erstaviksbadet.

*Vid Erstavikens norra strand, 20 min.
gångväg från Solsidans station; t. 17 10 90.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.

Stora Essingens friluftsbad.

*Invid Oxhålshamnen å öns västra sida;
t. 51 63 51.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.

Hässelbybadet.

»Allmänna badet»; t. 38 14 31.

En *badföreståndare*.

Sol- och duschbad.

Gröndalsbadet.

*I kv. Bommen vid Sjöbjörnsvägen,
Gröndal, Sv.*

Hjorthagens solbad.

Vid Wenströmsvägen, Hjorthagen.

Ekbackens solbad.

*Inom Ekbacken invid Norra Brunns-
viken.*

Lokaler för inomhusidrott.

Eriksdalshallen.

*Ringvägen 70, Sö.; t. 43 88 90 och
43 89 15 (biljettbeställn.), 42 00 06 (före-
ståndaren), 43 91 18 (huvudkassören).*

Övervaktmästare (16).

Masreliez, W. L.

En *huvudkassör*, två *vaktmästare* samt
städerskepersonal.

Vasa gymnastikhall.

Hälsingegatan 4, Va.; t. 30 46 74.

En *vaktmästare*.

Forsgrénka gymnastikhallen.

*Medborgarhuset, Medborgarplatsen, Sö.;
t. 40 11 02*

Två *biträden*.

Friluftsliv-, instruktions- och ungdomsverksamhet.

För att tillgodose stadens invånares behov av markutrymmen för friluftsliv har staden inköpt stora områden. Under styrelsens förvaltning stå friluftsområdena Tyresta, Åva, Lissma, Platenområdet med Orhem, Farstanäset och Liljedal, Finnhamn och Grinda ävensom fyra mindre sådana områden i Mälärhöjden, Hökarängen och Södra Ängby.

Tyresta i Österhaninge socken omfattar 1,416 hektar, varav 1,320 hektar utgöres av skogsmark jämte mossar och kärr samt cirka 50 hektar sjöer och vattendrag. Egendomen är belägen cirka 20 km sydost om staden. Den utnyttjas sommar- och vintertid i främsta rummet för vandringar och utflykter till fots och på skidor. I Tyresta by finnes en raststuga, den s. k. Dahlgrensgården, som drives i Svenska Turistföreningens regi, där en servering hålles öppen sön- och helgdagar. I stugans stora kök finnes möjlighet att värma och laga mat. Raststugan rymmer även 18 platser för övernattnig. Den s. k. Janssonsgården i byn har upplåtits såsom scoutstuga. Vidare finnes en bastu, öppen under söndagar kl. 14—17. Åva i Tyresö kommun, beläget på ett avstånd av 25 km fågelvägar från Stockholm, omfattar 860 hektar och utnyttjas för bad, fiske, camping, cykelturer, vandringar och skidåkning.

Platenområdet med Orhem ligger helt iönanför stadsgränsen i sydost och omfattar cirka 400 hektar. Markerna öster om Flatsjön utnyttjas för bad och camping, medan Orhem väster om sjön användes såsom strövområde. Farstanäset, som omfattar 43 hektar och är beläget på sjön Magelungens södra strand, utnyttjas såsom ett allmänt tältområde. Fem föreningsstugor finnas uppförda där. Liljedals friluftsområde på Ekeröns norra strand ett par mil väster om staden utgöres av ett skogsområde om cirka 40 hektar och utnyttjas för camping, bad och fiske samt såsom uthamn för småbåtar. De mindre områdena vid Mälärhöjden, Hökarängen och Södra Ängby med en areal av tillhopa ungefär 50 hektar användas såsom tältområden.

Egendomen Finnhamn är belägen öster om Ingmarsö vid Husaröleden och omfattar ett antal öar med tillsammans en areal av 90 hektar. Grinda ligger utmed segelleden till Sandhamn mellan Värmdö och Ljusterö och innehåller en total areal av cirka 160 hektar. Båda dessa skärgårdsegendomar utnyttjas av semestrande stockholmare men är även replipunkter för utflykter över veckosluten. Särskilda anordningar finnas för att underlätta förankring av småbåtar. Till egendomarna höra även fiskevatten, som allmänheten får utnyttja för nöjesfiske. Genom en donation har staden år 1949 blivit ägare till Särso om 10 hektar omedelbart norr om Finnhamn.

Förutom nu nämnda områden under styrelsens förvaltning finnas även ett antal andra områden, där styrelsen har möjligheter att vidtaga åtgärder till främjande av stockholmarnas friluftsliv. Staden äger samtliga aktier i fastighetsaktiebolaget Nacka (se sid. 531), vilket förvaltar Nacka friluftsområde, beläget omedelbart intill stadens sydöstra gräns. Egendomen omfattar 716 hektar. På området hava två föreningsstugor, Hellasgården och Hammarbystugan, uppförts med bidrag från staden. För friluftsliv utnyttjas även Kanaans friområde utefter Mälarens strand i Hässelby med en areal av ca 200 hektar, egendomarna Skärholmen och Vårby om sammanlagt ca 200 hektar, egendomen Ågesta söder om sjön Magelungen om ca 1,000 hektar samt egendomen Norrgrå om ca 200 hektar vid sjön Getaren i Grödinge socken.

Gålöv är stadens största friluftsområde med en areal av 1,820 hektar. Ön har fastlandsförbindelse och är belägen cirka 30 km sydost om Stockholm. På grund av områdets stora areal och omväxlande natur kunna här skilda behov av rekreation och friluftsliv i stor utsträckning tillgodoses. Styrelsen har hittills kunnat iordningställa en friluftsgård och 12 semesterlägenheter för allmänheten vid Badhusviken, 2 semesterlägenheter vid Frönäsudd, en semesterstuga vid Havtornsudd, ett tältområde för allmänheten vid Finkarudd, ett för föreningar vid nedre Bihagen och ett allmänt tältområde vid Oxnö på södra delen av ön, samt ställt mark till förfogande för en föreningsby vid Hasslinge.

Rånö, som är beläget vid Mysingen öster om Nynäshamn och omfattar cirka 450 hektar, förvärfvades av staden år 1949. På området har iordningstänkts ett tältområde för allmänheten samt anordnats tillfälliga övernattningsmöjligheter i tält. Två torpstugor vid Eraviken ha upprustats såsom personalbostäder. Vid Knicksand på västra sidan av ön ha under år 1953 24 semesterstugor uppförts för allmänheten.

Nätarö är beläget ett par km söder om Rånö och omfattar cirka 555 hektar, varav staden förvärfvade cirka 550 hektar år 1949 och cirka 5 hektar år 1953. Sistnämnda är förvärfvades även Ängsholmen, som är belägen nordväst om Nätarö och omfattar cirka 35 hektar. På Nätarö ha tillgängliga byggnader iordningstänkts och utrustats för semesterändamål och ett tältområde anordnats för allmänheten. En äldre militärbarack användes som vandrarhem. Dessutom har under år 1953 uppförts 6 semesterstugor för allmänheten samt en butik iordningstänkts.

Lissma friluftsområde förvärfvades av staden år 1952 och består av två partier, som tillsammans omfatta cirka 522 hektar. Områdena äro belägna omkring 2 mil söder om Stockholm och ha regelbunden bussförbindelse med staden. Två torpstugor, Näset och Linnéaberg, ha iordningstänkts som semesterstugor. En av smågårdarna, Lilla Kisala, har tills vidare uthyrts såsom sportstuga till enskild sammanslutning och torpet

Paradiset vid sjön Ådran har upplåtits till Friluftsfolkets samarbetskommitté och användes såsom raststuga för allmänheten. Terrängområdet intill torpet Paradiset hör till Södertörns högst belägna skogsområden och gränsar direkt till Björksåtra kronopark.

Innanför stadsgränsen ligga fyra mindre friområden, nämligen Grimstaskogen, Judarns reservatet, Kaknäsområdet samt naturkorridorerna från Skanstull öster ut förbi Lilla Sickla mot Nacka friluftservat å tillhoppa cirka 240 hektar. Den kronan tillhöriga egendomen Fjärdlång i södra skärgården med en areal av cirka 350 hektar har efter viss ekonomisk förbindelse från stadens sida av kronan avsatts såsom en naturallmänning för stadsinvånarnas behov.

Den mark, som styrelsen disponerar för friluftsliv, belöper sig till ca 7,500 hektar på fastlandet och 1,500 hektar i skärgården, vilket med nuvarande befolkningsantal i staden om ca 750,000 invånare motsvarar ca 120 m² per invånare.

Styrelsen har på olika platser i skärgården anordnat 16 *gäststugor* för självhushåll i likhet med fastlandets vandrarhem. Gästerna ha tillgång till roddbåtar och på flertalet håll även möjlighet till fiske. Stugorna upplåtas direkt av vederbörande gårdsägare under höst och vår, vissa stugor även under vintern. På Fjärdlång stå gäststugor öppna för allmänheten även under sommaren. Priset för bäddplats varierar mellan 1,50 och 2 kronor jämte extra avgift för värme och köksbränsle, vardera vanligen 50 öre per person och dygn.

På Grinda och Finnhamn har styrelsen iordningställt *semesteralläggningar*, omfattande dels byggnader för pensionatörrelse och dels stugor för självhushåll. I pensionatörrelsen skola besökande beredas helinackordering (kost och logi) eller enkelt nattlogi (vandarhem) eller möjlighet att intaga enstaka måltider. Anläggningarna hava upplåtits till Folkrorelsernas rese- och semesterorganisation (Reso). På Grinda har det s. k. Södra Torpet tillbyggt med förläggings- och matsalsbyggnader och anordnats såsom ett ungdomsläger för flickor. På Finnhamn har ett liknande läger för pojkar anordnats. Butiker, som föra varor, behöfliga för tältande och båtfolk finnas vid båda anläggningarna.

I april 1949 invigdes segelfartyget af Chapman såsom Stockholms första permanenta *vandarhem*. Fartyget, som ligger förankrat på Stockholms ström vid Skeppsholmen, har upplåtits till Svenska Turistföreningen för ändamålet.

För att främja *roddidrotten* har styrelsen till vissa klubbar upplåtit ett antal kapproddbåtar att användas för motions- och långfärdsrodd. Vederbörande klubb är skyldig att i den mån båtarna icke utnyttjas av klubbens medlemmar mot viss avgift upplåta båtarna till andra roddintresserade, oberoende av om de äro an-

slutna till roddförening eller icke. Roddklubben är även skyldig att utan ersättning låta deltagare i styrelsens nedannämnda ungdomsverksamhet förfoga över båtarna.

Styrelsen har även iordningställt en roddbassäng i Östra realläroverket för inomhusträning och upplåtit densamma till Svenska roddförbundets mellersta kretsstyrelse utan ersättning. En permanent roddbana har anordnats i norra Brunnsviken. För allmänhetens nöjesrodd uthyras 25 roddbåtar, förlagda till Rålambshov och Eriksdalslunden.

Vid Drevviken ha sex byggnader iordningställt såsom föreningsgårdar, vilka tillsammans bilda »Drevvikens idrottsby». Fem av dem ha uthyrts till enskilda föreningar medan den sjätte upplåtes för enstaka tillfällen till olika idrottsföreningar eller andra sammanslutningar. Varje stuga omfattar vardagsrum, sovrum för 8 personer och kök. Ett byrård handhar idrottsbyns interna angelägenheter.

Vid Enskede idrottsplats och i Fagersjö finnas *sportstugor*, till vilka allmänheten har tillträde. Sportstugan vid Enskede idrottsplats inrymmer samlingsrum, omklädnads- och hobbylokaler. Den är upplåten till Enskede ungdomsråd. Dessutom upplåtas föreningsstugor vid Skärholmen m. fl. platser.

För att bereda den lägerlivsidkande allmänheten tillfälle till ordnad *camping* och för att koncentrera ett större antal av dess utövare till för ändamålet lämpliga platser i Stockholms omgivningar har staden till deras förfogande ställt särskilda *lägerlivsområden*, där vissa för ändamålet erforderliga anordningar vidtagits. Sådana lägerlivsområden finnas för långtidstältning invid sjöarna Flaten och Älten, intill Mälarhöjdens friluftsbad, å Farstanäset vid sjön Margelungen, vid Hökarängen, vid Nibbla å Ekerö och å skärgårdsreservaten Finnhamn, Grinda, Rånö, Nätarö och Gålö. För korttidstältning finnas dessutom lägerlivsområden för turister vid Bredäng och vid Södra Ångby i närheten av Ångbybadet. Från och med år 1940 registreras på alla lägerlivsområden samtliga tältande och varje tältinnehavare har att erlagga en mindre tältningsavgift.

Styrelsen har anordnat en *kanotled* å en längd av 20 km samt *cykelstigar* söder om staden å samma längd.

Av Föreningen för skidloppningens och friluftslivets främjande hava, delvis i samarbete med andra organisationer, anlagts *skidbackar* vid Fiskartorpet ävensom en större sportstuga, vilken under hela året är avgiftsfritt tillgänglig för den idrottsutövande allmänheten. Till föreningens verksamhet lämna staden bidrag (jfr sid. 571). Å styrelsens stat äro medel upptagna för underhåll och drift av skidbackar, därav två i Enskede, en i Hammarbyhöjden, en i Älvsjö, en i Blommensberg, två i Stadshagen, en vid Stora Mossen i Bromma samt en vid Rosendal på

Djurgården ävensom av smärre skid- och teknikkbackar i stadens parker och ytterområden. Inom staden och dess närmaste omgivningar anordnas ett antal *skidspår* till en sammanlagd längd av cirka 380 km.

För att möjliggöra orienteringslöpning ha permanenta orienteringsleder upplagts med fasta orienteringspunkter till växlande antal inom olika terrängområden i Stockholmstrakten.

Styrelsen ställer vissa staden tillhöriga vattenområden till stockholmarnas förfogande för *amatörfiske*. Genom olika fiskevårdande åtgärder ökas fiskebeståndet. 15,000 fiskekort tillhandahållas allmänheten under år 1953 för rätt till fiske i ett trettiotal vatten i Mälaren, Salt-sjön och insjöar i Stockholms närmaste omgivningar.

Styrelsen förvaltar samtliga staden tillhöriga *hamn- och uppläggningsplatser* för småbåtar.

En omfattande *instruktions- och ungdomsverksamhet* bedrivs av styrelsen. För att intressera den till klubbar ej anslutna ungdomen för idrottsutövning på fritiden drives en speciell idrottspropaganda bland sådan ungdom. Med hjälp av kända idrottsmän samt ungdomsledare titom idrottens krets anordnar styrelsen instruktionsverksamhet i fri idrott på idrottsplatserna, idbildning av ledare och instruktörer inom skilda vrottsgrenar, friluftsgymnastik och sportledarverksamhet för sådan ungdom. Styrelsen vidtager även åtgärder för främjande av scoutverksamheten bland annat genom ovannämnda lägerverksamhet vid Finnhamn och Grinda. Deltagandet är avgiftsfritt. Ungdomen samlas stadsvis och organiseras i olika bollsierier samt till tävlingar i fri idrott m. m. Sportledarnas främsta uppgift är att väcka intresse för idrotts- och friluftsliv hos den utanför idrottsföreningarna stående ungdomen, organisera och leda övningar av olika slag samt söka medverka till att deltagarna gå in som medlemmar i föreningar.

I syfte att åstadkomma ett effektivare utnyttjande av skolornas obligatoriska friluftsdagar ställer styrelsen kunniga ledare till lärarnas förfogande. Därjämte anordnas ett stort antal permanenta terrängbanor, orienteringsleder, punktorienteringsbanor m. m. på lämpliga terrängområden inom staden eller dess närmaste omgivningar. I samarbete med skid- och friluftsförbundet samt turistföreningen m. fl. anordnar styrelsen under sportlovet utflykter och utfärder samt instruktion i vinteridrottens olika grenar.

Styrelsen söker slutligen att i möjligaste mån stödja idrotts- och friluftsförbundens verksamhet genom kontanta bidrag ävensom genom att ställa instruktörer till deras förfogande.

Stat år 1954. (Friluftsverksamhet, ungdomsverksamhet m. m.) Utgifter: driftbudgeten 1,903,033 kr. (därav engångs 428,500 kr.), dessutom förlagsmedel 47,399 kr., kapitalbudgeten 37,000 kr. (engångs), läne-medel, i linjen 481,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 409,800 kr.

Friluftssintendent (31).

Thor, E. V.

Förste sportledare (23).

Öst, N. O.

Kammarsskrivare (21).

Norström, Ebba M., tjl. (se sid. 142), tf. Löwgren, E. A.

Verkmästare (18).

Karlström, K. S. (för lägerlivsområden; kontor vid Skarpnäckss sportfält, t. 59 27 13).

Båttillsynsman (17).

Tebelius, B. G.

Tillsynsman (17).

Hemming, B. O. (för fiske).

Friluftssassistent (13).

Vakant, tf. Gillberg, E. E.

Ett *kansli-biträde*, två *kontorsbiträden*.

Lägerlivsområden.

Flaten och Älten.

Flatenbadet, Stockholm 20; t. 93 01 00.

Föreståndare (17).

Hertzell, N. G. (se även sid. 214).

Mälarhöjden.

Mälarhöjdens friluftsbad vid Jakobsberg i Sättravägens förlängning; t. 46 12 71.

Farstanäset.

Södertörns villastad; t. 94 14 45.

Liljedal.

Ekerö socken; t. 0756 + 200 28.

Ängby.

(För turister.)

Invid Ängbybadet; t. 37 08 76.

Bredäng.

(För turister.)

Södertäljevägen, vid Mälarhöjdens idrottsplats; t. 46 11 18.

Friluftsområden på fastlandet.

Tyresta.

Österhaninge socken; t. 97 02 50.

Biträdande tillsynsman (13).

Helgösta, G. E.

Åva.

Tyresö socken; t. 917151.

Gälö.

*Österhaninge socken; t. 0750 + 331 56,
0750 + 331 26.*

Lissma.

Huddinge socken.

Nacka, Orhem och Drevviken.

Tel. 93 05 68.

Biträdande tillsynsman (13).

Ringblom, S.

Friluftsområden i skärgården.

Finnhamn.

Ljusterö socken; t. 0764 + 460 02.

Grinda.

Värmdö socken; t. 0764 + 490 72.

Nåtarö.

Utö socken; t. 0752 + 118 30.

Rånö.

Utö socken; t. 0752 + 570 85.

Vid idrottsstyrelsen har under 1953 antalet
sysselsatta arbetare varit i medeltal 162 st.

Stockholms stads civilförsvarsnämnd.

Civilförsvarsnämnden.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 222020 (växel). Nämnden sammanträder som regel en gång i månaden.

Enligt civilförsvarkungörelsen den 14 september 1944 tillkommer civilförsvaret: a) att planlägga och i enlighet med meddelade föreskrifter verkställa erforderliga åtgärder för civilbefolkningens samt anläggningars, byggnaders och annan egendoms skyddande mot fientliga anfall, särskilt flyganfall, ävensom mot spioneri och sabotage; b) att ingripa mot sådan brand eller skada, som förorsakas av fientlig verksamhet, ävensom i övrigt begränsa eller lindra följderna av dylik verksamhet; c) att under krig och, i den mån k. m:t därom förordnar, vid krigsfara ingripa jämväl mot annan brand eller skada än sådan, som förorsakas av fientlig verksamhet; d) att planlägga och genomföra undanförsel och förstöring, i den mån sådan verksamhet icke enligt vad därom är eller kan vara bestämt åvila annan myndighet än civilförsvarsmyndighet; e) att, i den mån k. m:t därom särskilt förordnar, vidtaga åtgärder för omhändertagande av en mera omfattande flyktingström; samt f) att i övrigt handhåva sådan på det allmänna ankommande civil verksamhet för rikets försvar, som icke enligt vad därom är eller kan vara föreskrivet åvila annan myndighet än civilförsvarsmyndighet.

Riket indelas i civilförsvarsområden. Stockholms stad tillhör Stockholms civilförsvarsområde, i vilket förutom staden ingår Sundbyberg, Solna, Nacka, Saltsjöbaden samt Lidingö.

Den centrala ledningen av civilförsvaret utövas under k. m:t av civilförsvarsstyrelsen. Inom varje län handhar länsstyrelsen ledningen av civilförsvaret. Länsstyrelsens uppgift har i civilförsvarkungörelsen närmare angivits så, att å densamma ankommer att leda och övervaka planläggningen av civilförsvaret samt att tillse att statliga och kommunala myndigheter samt enskilda fullgöra sina skyldigheter i enlighet med verkställd planläggning. Länsstyrelsen har

vidare att anordna övningar m. m. samt att leda och övervaka civilförsvarsutbildningen. I Stockholm ankomma dessa uppgifter å överståthållarämbetet. Den omedelbara ledningen av civilförsvaret inom varje civilförsvarsområde tillkommer civilförsvarschefen, vars uppgifter i stort sett angivas med samma ordalag som ifråga om länsstyrelse. De grundläggande bestämmelserna rörande civilförsvarets omfattning och beskaffenhet inom varje civilförsvarsområde skola upptagas i en organisationsplan. Förslag till sådan plan skall upprättas av civilförsvarschefen i samråd med den eller de civilförsvarsnämnder, som finnas inom civilförsvarsområdet. Över förslaget skola de, som i allmänhet utöva kommunernas beslutanderätt, erhålla tillfälle att yttra sig. Organisationsplan skall därefter fastställas av länsstyrelsen. I den mån kostnaderna för civilförsvaret icke täckas av statsmedel, skola de årligen fördelas mellan kommunerna inom ett civilförsvarsområde i förhållande till det antal skattekronor och skatteören, som inom varje kommun eller del av kommun påförts de skattskyldiga vid nästföregående års taxering till allmän kommunalskatt. Påstår kommun, att särskilda skäl finnas för annan fördelningsgrund, äger länsstyrelse (överståthållarämbetet) förordna huru fördelningen skall ske.

Det åligger kommun att i enlighet med den ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944, som trätt i kraft den 1 juli 1949 bl. a. att genom sina myndigheter lämna civilförsvarschefen biträde i sådana frågor rörande civilförsvaret som hava samband med de särskilda myndigheternas verksamhetsområden, att jämlikt gällande organisationsplan inrätta och utrusta allmänna skyddsrum samt vidtaga andra byggnadsanordningar ävensom reservanordningar för vatten-, gas- och elektricitetsförsörjningen samt att utföra källarrumsgenombrott för allmänna och enskilda skyddsrum.

De kommunen åvilande uppgifterna med avseende å civilförsvaret skola handhavas av en civilförsvarsnämnd.

Stadsfullmäktige beslöto den 18 december 1944 att tillsätta *Stockholms stads civilförsvarsnämnd*. Denna nämnd skall enligt samma beslut

bestå av fem ledamöter, av vilka minst en skall vara kvinna. För varje ledamot skall utses en ersättare. Uppdraget skall gälla för fyra år. Avgår ledamot eller ersättare under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall fyllnadsval anställas för återstående tid. Civilförsvarschef må ej vara ledamot eller ersättare i civilförsvarsnämnd, ej heller den som icke uppnått tjugutre års ålder eller som icke råder över sig och sitt gods. Ledamot eller ersättare må kunna avsäga sig uppdraget: a) om han icke är boende inom kommunen; b) om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att fullgöra uppdraget; c) om han efter fyra års tjänstgöring som ledamot i nämnden är i tur att därifrån avgå samt d) om han uppnått sextio års ålder eller eljest uppgiver hinder, som av den väljande myndigheten godkännes. Vid civilförsvarsnämnds sammanträde äger civilförsvarschefen att närvara och deltaga i överläggningarna men ej i beslutet samt att, om han så önskar, få sin mening antecknad till protokollet. Han äger därjämte påkalla sammanträde av nämnden för behandling av vissa frågor. Civilförsvarsnämnd utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Endera av ordföranden och vice ordföranden skall vara icke krigstjänstskyldig person.

Författningar. Civilförsvarslag 15 juli 1944, med ändr. (Kfh 1946: sid. 1353; Svf 1947: nr 388, 1948: nr 432, 1950: nr 46, 1951: nr 271, 289, 1952: nr 91). K. civilförsvarskungörelse 14 sept. 1944 (Kfh 1946: sid. 1377), med ändr.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 290,31 kr. (därav engångs 32,248 kr.), dessutom förlagsmedel 4,640,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 105,000 kr.

Civilförsvarsnämndens ledamöter (för åren 1953—1956).

Ordförande.

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Ossbahr, C. P., advokat, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Abelin, H. O. H. R:son, revisorsassistent, stadsfullm.

Henström, U. K. A., överlärare.

Nihlfors, f. Cassel, Margit M. S., fru.

Ersättare.¹⁾

Brundell, A. B., ombudsman.

Lundmark, B. G., köpman.

Risslander, G., byggnadsingenjör.

Bjuvberg, J. B. A., kassör.

Lindahl, Annie, folkskollärarinna.

Sekreterare (840 kr.).

Karlöf, E. A., tf. ekonomidirektör; t. 22 20 20 (växel) (se sid. 193).

Revisorer.

Gemensamma för direktionen för stadens rätts- och polisväsen m fl. (se sid. 65).

Som civilförsvarsnämndens verkställande organ fungerar gatukontoret (se sid. 192).

¹⁾ Suppleanterna äro här upptagna i samma ordningsföljd som de ledamöter, inberäknat ordföranden och vice ordföranden, vilkas ersättare de i första hand skola vara.